

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

„TREST SMRTI A DALŠÍ NEPŘIROZENÉ FORMY ÚMRTÍ V PODMÍNKÁCH ČR“

Autor práce: Martin JÍLEK

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: Mgr. et Bc. Josef KŘÍHA

Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....
Martin Jílek

Děkuji vedoucímu práce Mgr. et Bc. Josefovi Kříhovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	7
1.1 Metoda výzkumu.....	8
1.2 Charakteristika výzkumného souboru.....	8
2. Stanovení dílčích cílů bakalářské práce.....	9
3. Práva občanů ve vztahu k trestu smrti a dalším nepřirozeným formám úmrtí v podmínkách ČR.....	9
4. Historie trestu smrti.....	11
4.1 Historie trestu smrti ve světě.....	11
4.2 Historie trestu smrti v českých zemích.....	13
4.3 Současný stav.....	16
5. Trest smrti ano či ne ?.....	18
6. Druhy trestů.....	19
6.1 Druhy trestů za jednotlivá provinění od starověku po osvícenství.....	19
6.2 Druhy trestů v ČR a výkon trestu v současné době.....	20
7. Vražda, ublížení na zdraví s následkem smrti a další trestné činy proti životu a zdraví.....	22
7.1 Právní kvalifikace.....	22
7.2 Vražda jako pojem.....	24
7.2.1 Druhy vražd.....	26
7.2.2 Trestní zákoník a pojem vražda, zabití.....	26
7.2.3 Nejznámější vrazi v českých dějinách.....	27
8. Interrupce.....	29
8.1 Vymezení pojmu interrupce a ukotvení v českém právním řádu.....	29
8.2 Historie interrupce.....	30
9. Eutanazie.....	33
9.1 Vymezení pojmu eutanazie.....	33
9.2 Historie eutanazie.....	33
9.3 Druhy eutanazie.....	34
9.4 Další pojmy eutanazie.....	35
9.5 Současný stav v ČR.....	36

10. STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ.....	36
11. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH INTERPRETACE.....	37
DISKUZE.....	51
ZÁVĚR.....	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM PŘÍLOH.....	58
Příloha č. 1 dotazník.....	58
Příloha č. 2: Země, které zrušily zcela trest smrti.....	60
Příloha č. 3: vykonané tresty smrti v Československu od 9.5.1945 do 31.12.1989.....	62
Příloha č. 4 Trest smrti v českých dějinách – rychlý přehled.....	64
ABSTRAKT.....	66
ABSTRACT.....	67

ÚVOD

Bakalářská práce ve svém postihu poukazuje k celospolečensky diskutovanému a kontroverznímu tématu: „Trest smrti a další nepřirozené formy úmrtí v podmínkách ČR“. Kontroverzní proto, že trest smrti a další nepřirozené formy úmrtí jako je eutanazie, vražda a interrupce jsou dodnes tématem k diskusi.

Na preventivní roli trestu smrti poukazují jeho zastánci, kdežto odpůrci trestu smrti poukazují na jeho nehumánnost a nevratnost při případném justičním omylu. Často se o trestu smrti hovoří mezi laickou a odbornou veřejností a navíc mě osobně toto téma oslovilo.

S pomocí dostupné literatury bych se chtěl pokusit orientačně zachytit historii trestu smrti, výkon tohoto absolutního trestu z pohledu historického až do roku 1890, kdy trest smrti byl v tehdejší Československu zrušen zákonem č. 175/1990 Sb. a dále zachytit metody mučení k dokázání viny a způsoby vykonávaných poprav od minulosti až po současnost.

Problematika interrupce – umělé ukončení těhotenství, vyvolává ve světě stále více kontroverzních názorů a postojů a to jak na půdě právní, medicínské, politické tak akademické. Tato složitá problematika, jenž ostře osciluje mezi právem narozeného dítěte a právem ženy na svobodnou volbu, doprovází naši společnost téměř po celou dobu historie lidstva. Častokrát bývá obtížné si o tak složité společenské problematice utvořit vlastní jednoznačný názor. Avšak každý z nás jednou může stát před obtížným rozhodnutím, jako je otázka práva na život „jeho“ narozeného „dítěte“.

Problematika eutanazie, která není v současné době v České republice povolena je stále aktuální a vede k debatám mezi zastánci a odpůrci již od počátku 18. století. Povinnost mít v úctě a chránit nevléčitelně nemocného nebo umírajícího je přirozeným důsledkem nedotknutelnosti lidské důstojnosti, jež je součástí lidské bytosti po celou dobu jejího života.

Pro zachování objektivity jsem prostudoval uvedené dostupné materiály.

Pozornost jsem věnoval i výsledkům provedených průzkumů veřejného mínění k dané problematice. Zajímal mě názor odpůrců i zastánců trestu smrti a jejich postoje k této problematice. Proto jsem se soustředil na vlastní dotazníkový průzkum, ke kterému jsem použil vyjádření 200 respondentů.

1. CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

V teoretické části jsem nastínil základní aspekty forem nepřirozeného úmrtí v podmínkách České republiky, které jsem získal studiem odborné literatury, internetových odkazů, časopisů a příslušných zákonů, které jsem podrobně uvedl do seznamu použitých zdrojů.

Nejprve jsem se zabýval trestem smrti, kdy jsem tento trest, který není v podmínkách České republiky v současné době vykonáván, orientačně zachytil od středověku, po dobu, než byl v roce 1990 zákonem č. 175/1990 Sb., kterým se doplnil trestní zákon, zrušen.

Jako další formy nepřirozeného úmrtí člověka, které jsem orientačně uvedl jsou vražda, interrupce a eutanazie. Tyto formy jsem uvedl z důvodu, že vraždy byly, jsou a budou, kdy tyto jsou konány z jakéhokoliv motivu a pohnutky. Umělé přerušeni těhotenství (interrupce) a „dobrá smrt“ (eutanazie) jsou dodnes v podmínkách naší republiky stále diskutabilním tématem pro celou veřejnost. Interrupce je v současné době na území naší republiky povolena za splnění již popsanych podmínek, kdežto eutanazie není povolena a je o ní stále diskutováno mezi zákonodárci, lékaři i širokou veřejností.

V praktické části „výzkumu“ doplňuji informace o poznatky, které jsem získal pomocí vlastní výzkumné činnosti. Nejprve jsem si vymezil základní dotazníkové otázky a zvolil si objektivní metodu pro sběr a analýzu informací. Srozumitelnost otázek jsem si ověřil provedením předvýzkumu, který byl proveden s kolegy na Obvodním oddělení PČR Český Krumlov. Tento předvýzkum měl vést k minimalizaci nesrozumitelnosti otázek respondentům, jenž byly uvedeny v dotazníku. Na základě získaných informací pomocí předvýzkumného šetření jsem stanovil výsledný výzkumný soubor a provedl jsem kvantitativní výzkum s následným rozborem a interpretací některých získaných dat.

K získání informací byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Respondenti odpovídali na otázky uvedené v běžném (mnou vytvořeném) strukturovaném dotazníku. Tuto techniku jsem si zvolil pro poměrně snadné získání potřebných informací od velkého počtu dotazovaných v krátkém časovém limitu.

1.1 Metoda výzkumu

Pro ověření či vyvrácení mnou stanovených hypotéz jsem vzhledem k velkému množství respondentů a poměrně osobním otázkám zvolil metodu dotazníkového šetření. Tato metoda se mi jevila jako nejvhodnější, jelikož umožňuje vysoký stupeň anonymity respondentů.

Do úvodu jsem zařadil dle formální úpravy úvodní formulí, která ujistila oslovené respondenty o anonymitě dotazníku. Dále jsem uvedl účel, ke kterému budou sloužit získané informace, své jméno, studijní program, který je zabezpečován na Vysoké škole evropských a regionálních studií, o.p.s., v Českých Budějovicích a pokyny pro správné vyplnění dotazníku.

Informace, které jsem od oslovených respondentů chtěl získat, byly rozloženy do 12 dotazníkových otázek. Dotazník jsem započal otázkami identifikačními anonymního charakteru, jenž měly zabezpečení základní diferenciaci respondentů. Dále byly kladeny otázky, které se více či méně týkaly samotných hypotéz, na základě kterých byl dotazník sestaven.

Kladl jsem dle možností odpovědi otázky polootevřené a uzavřené. Snažil jsem se vždy u každé otázky uvést veškeré alternativy, které by byly pro danou odpověď možné.

1.2 Charakteristika výzkumného souboru

Při výběru tématu bakalářské práce jsem si zvolil určitý výzkumný soubor respondentů, na kterém jsem si chtěl ověřit či naopak vyvrátit mnou stanovené hypotézy, kdy tento soubor byl představován skupinou náhodně oslovených lidí na ulici. Problematika nepřírozených forem úmrtí v podmínkách České republiky se, ať chceme či nechceme, dotýká každého z nás. Hlavním úkolem při výzkumu bylo zachytit názorové postoje náhodně oslovených občanů z řad veřejnosti, neboť se domnívám, že pokud by bylo provedeno referendum k znovuoobnovení trestu smrti v podmínkách naší republiky, většina respondentů by byla pro jeho znovuoobnovení.

Pro objektivnost výzkumu jsem požádal o pomoc při oslovování respondentů svou sestru Mgr. Milenu Jílkovou a Mgr. Michaelu Šimovou.

Každý z nás si zvolil několik míst, kde dotazníky distribuoval a snažili jsme se o co největší návratnost. Celkem bylo vytvořeno 200 dotazníků a návratnost byla stoprocentní, jelikož jsme vždy na vyplněné dotazníky počkali a tím jsme se snažili

zamezit jejich ztrátu a nízkou návratnost. Uvědomuji si, že výsledky mého výzkumu mohou být zkresleny, jelikož hlavní kritérium byla ochota respondentů vyplnit předtištěný dotazník. Bylo osloveno více respondentů než bylo vytvořeno dotazníků. Získané údaje mají převážně orientační hodnotu a není je možné zcela zobecnit.

Získané informace jsem matematicky a graficky zpracoval v počítačovém programu Microsoft Excel. Tento program umožňuje přesné zpracování zadaných položek, aby měly co největší vypovídající hodnotu.

2. STANOVENÍ DÍLČÍCH CÍLŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ve své bakalářské práci jsem si kladl za cíl vymezení formy nepřirozeného úmrtí člověka v České republice, kdy hlavním cílem bylo rámcově zachytit a vymezení čtyři varianty nepřirozeného úmrtí: trest smrti, jeho historie, právní řád a právní úprava, vražda, interrupce a eutanazie. Tyto problematiky skýtají mnoho protikladných názorů, postojů a rozporů jak na půdě politické, akademické, medicínské a veřejnosti. Proto si nekladu za cíl zmapovat uvedené zkoumané oblasti vyčerpávající formou, ale pouze tyto rámcově vymezení.

Jako další z cílů své bakalářské práce si kladu orientačně analyzovat názory občanů vymežující dílčí zkoumanou oblast k problematice trestu smrti, pokud by byla provedena legislativní změna zákona v České republice.

TEORETICKÁ ČÁST

3. PRÁVA OBČANŮ VE VZTAHU K TRESTU SMRTI A DALŠÍM NEPŘIROZENÝM FORMÁM ÚMRTÍ V PODMÍNKÁCH ČR

Základní (ústavní) práva jsou subjektivní veřejná práva. Tyto práva zaručuje Ústava a ústavní zákony státu. V České republice dále práva zaručuje zejména Listina základních práv a svobod a mezinárodní závazky České republiky, například Úmluva proti mučení, Úmluva o právech dítěte a zejména Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Ochrana základních práv je v ustanovení čl. 1 Listiny práv a svobod, podle kterého jsou základní práva nezcizitelná, nezadatelná, nezrušitelná a nepromlčitelná. Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.

Listina základních práv a svobod je deklarací lidských práv a svobod a byla

přijata spolu s ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. Federálním shromážděním. Po zániku České a Slovenské Federativní republiky byla ratifikována usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. a je součástí ústavního pořádku.

Hlava první – Obecná ustanovení

Článek 1

Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.

Článek 2

(3) Každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Článek 3

(3) Nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod

Hlava druhá – Lidská práva a základní svobody

Oddíl první

Základní lidská práva a svobody

Článek 5

Každý je způsobilý mít práva.

Článek 6

(1) Každý má právo na život. Lidský život je hoden ochrany již před narozením.

(2) Nikdo nesmí být zbaven života.

(3) Trest smrti se nepřipouští.

(4) Porušením práv podle tohoto článku není, jestliže byl někdo zbaven života v souvislosti s jednáním, které podle zákona není trestné.

Článek 7

(2) Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.¹

¹ Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 – zák. č. 2/1993 Sb. Dostupné na: <http://psp/doos/laws/listina.html>.

4. HISTORIE TRESTU SMRTI

4.1 Historie trestu smrti ve světě

Trest smrti je nejstarším nástrojem spravedlnosti lidské společnosti. Na počátku bylo zabití pachatele pouze projevem osobní msty. Každá společnost se obávala o své bezpečí, o dobro a blaho společenství a proto vydala množství zákonných předpisů, které obsahovaly jako nejtěžší formu trestu právě trest smrti. Společnost totiž považovala za své právo bránit se proti jedincům, kteří se provinili proti jejímu danému řádu. Trest začala vykonávat státní autorita jako následek porušení zákona. Cílem bylo exemplárně potrestat pachatele a vyřadit ho ze společnosti.

„Trest smrti není pro většinu přihlížejících ničím jiným než krvavým výstupem, lidskou obětí, divadlem pro zahaleče a dovede vzbudit nanejvýš soucit smíšený s nevolí. Poprava působí na diváka podstatně více těmito dvěma emocemi, než aby ho odradila očištnou hrůzou, přestože zákon sleduje hrdelním trestem právě tento cíl.“ (výrok Beccaria, 1764)²

Ve 20. století pak získává na síle hnutí za zrušení trestu smrti zvané abolicionismus a rozpoutaly se debaty o morálnosti či nemorálnosti absolutního trestu. V současné době je trest smrti ve většině zemí zrušen, přesto jsou státy, kde je stále v hojné míře využíván.

Staré trestání zločinů bylo nesmírně kruté. Právo neusilovalo o nápravu pachatele, cílem trestu bylo odstrašení a varování ostatních občanů, kteří tak mohli pochopit, co by se jim mohlo stát při překročení společenského řádu.

Starověk

Snad nejznámější právní normou je Chammurapiho zákoník pocházející přibližně z roku 1686 př. n. let. Tento zákoník znemožnil rozhodovat soudům podle jejich vlastní vůle, museli se začít řídit daným právem. Zde je několik ukázek:

- „Jestliže někdo někoho obvinil a uvrhl naň podezření z vraždy, avšak neusvědčil jej, bude ten, kdo ho obvinil, usmrcen.“
- „Jestliže se někdo dopustil loupeže a bude dopaden, tento člověk bude usmrcen.“
- „Jestliže zlomil kost plnoprávného občana, zlomí mu kost.“

² DÜLMEN v R., *Divadlo hrůzy*, soudní praxe a trestní rituály v raném novověku, Rybka 2001, s. 7.

Vypití jedu bylo ve starověku snad nejmírnějším způsobem poprav. Takto byl usmrčen např. filosof Sokrates, který byl obžalován z bezbožnosti. Naopak k nekrutějším patřilo ukřižování, které pocházelo z Egypta.³

Starověké římské právo udílelo trest smrti především za velezradu, vraždu, ale i za podplácení voličů, křivé svědectví a provozování magie. Tyto zločiny byly trestány stětím hlavy, pouze křivé svědectví svržením z Tarpejské skály. Trest smrti ukamenováním či utlučením byl určen pro vojenské trestné činy. Je zajímavé, že o trestech bylo vždy hlasováno, nebyly pevně stanoveny.

Trest smrti využívali nejen staří Římané, ale také např. Řekové, Mayové, Inkové a Číňané.

Ve starověku, stejně jako později ve středověku, se objevoval i trest smrti za čarodějnictví. Mnoho zmínek o čarodějnictví obsahuje také Bible, která se k němu staví velice negativně, proto byl v Izraeli v této době uzákoněna trest smrti za čarodějnictví.⁴

Středověk

Po nástupu křesťanství v Evropě bychom mohli předpokládat snahu o potlačení tohoto trestu. Opak byl však pravdou. Tresty, které byly praktikovány v Evropě od pozdního středověku až do počátku 19. století, jsou pro současného člověka těžko přijatelné.

Ve společnosti byl veřejný výkon trestů součástí kultury a tato podívaná byla ve své době nesmírně atraktivní. Tresty smrti se pro společnost stávaly téměř lidovou slavností. Výkon trestu ukazoval společnosti, co je to zločin a jaká po něm následuje odplata (mučení, mrzačení, poprav, vplétání do kola, upalování, zahrabávání zaživa nebo vypalování cejchu, což většinou znamenalo vyloučení ze společnosti). Rychlá smrt byla tudíž mnohdy vnímána jako milosrdný rozsudek.⁵

Po výkonu trestu byla někdy hlava popraveného pro větší odstrašující efekt vystavena na veřejnosti.

Osvícenství

V době osvícenství došlo v mnoha vyspělých státech ke změně trestního práva

³ Dostupné na <http://www.referaty.cz/referaty/referat.asp?id=2039&pageTitle=Trest%20smrti>.

⁴ Dostupné na <http://www.referaty.cz/referaty/referat.asp?id=1531&pageTitle=Trest%20smrti>.

⁵ DÜLMEN v R., *Divadlo hrůzy*, soudní praxe a trestní rituály v raném novověku, Rybka 2001, s. 12-29.

a k odstranění nebo omezení trestu smrti. K tomuto kroku významně přispěl italský filosof Caesar Beccaria, který zavrhl trest smrti jako nedostatečně odstrašující. Místo něj požadoval doživotní otroctví.

Beccariovy myšlenky následně přijal např. Voltaire nebo Montesquieu.⁶

4.2 *Historie trestu smrti v českých zemích*

V českých zemích byl trest smrti, stejně jako v ostatních evropských státech, běžně používán. K jeho zrušení došlo za vlády Josefa II. v roce 1788, zanedlouho, tj. v roce 1795 byl však znovu obnoven a to pro velezradu, nebo pokus o ni. Tento výjimečný trest zachoval pak Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803.⁷

Popravy byly prováděny veřejně a většinou byl jejich způsob provádění velmi drastický. Svědectví o tom podávají středověké prameny, rukopisy a smolné knihy, do nichž písaři zaznamenávali hrdelní soudy. Vlastnímu výkonu trestu smrti mnohdy předcházelo kruté mučení, při kterém bylo vymáháno přiznání odsouzenec ke spáchanému zločinu. Z útrpných výslechů byly vyloučeny osoby vyššího stavu, mučeny neměly být přirozeně děti, staří lidé, duševně nemocní, němí a hluchí a dále těhotné ženy i ženy v šestinedělí.

Výkon popravy, který následoval, byl různý podle trestného činu, za nějž byl uložen trest smrti. „Například zhárství bylo trestáno upálením, stejně jako čarodějnictví. Čarodějnice však mohly být usmrceny i zahrabáním zaživa. Za vraždu novorozence hrozilo probodnutí srdce kůlem, za „obyčejnou“ vraždu stětí hlavy a zloději mohli být oběšeni.“^{8 9}

Nejznámějším katem v českých zemích je pravděpodobně mistr ostrého meče Kat Jan Mydlář, který byl zámožný obyvatel Starého Města pražského. Jan Mydlář vstoupil do dějin a do podvědomí lidí jako popravčí 27 pánů, rytířů, měšťanů a předáků českého stavovského povstání, kteří zemřeli 21. června 1621 na Staroměstském náměstí v Praze.

Nejvyšší trest byl zachován také v období prvního československého státu po

⁶ BARRING L, *Trest smrti v dějinách lidstva*, Naše vojsko 2008, s. 45-130.

⁷ MONESTIER M, *Historie trestu smrti, Dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*, Rybka 1998, s. 369.

⁸ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, Kapitola Mistří ostrého meče, FRANCEK, J. Rybka, Praha 2001, s. 350 – 352.

⁹ BUDINSKÝ, L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, s. 195 -196, dostupné na <http://ottazlosu.wz.cz/popravy.htm>.

roce 1918. Byl však víceméně formální záležitostí. Byl sice povolen, ale soudy měly i pravomoc pachatele namísto trestu smrti odsoudit k doživotnímu trestu těžkého žaláře. Pokud byl někdo k trestu smrti přeci jen odsouzen, byl většinou omilostněn prezidentem republiky.¹⁰

Tomáš G. Masaryk byl odpůrcem tohoto trestu, i když pod tlakem veřejnosti musel několik rozsudků podepsat. Během přednášky roku 1895 se o trestech smrti vyjádřil takto: „*Jsou to nejsurovější zbytky středověké inkvizice. Statistiky snažící se dokazovati blahodárné účinky trestu smrti na zmenšení zločinnosti jsou neúplné, nepravdivé a nevědecké*“.

Na další přednášce označil popravy za nejděbelnější druhy zabítí, „*Poněvadž schvalují je lidé vládnoucí s úplným klidem a rozmyslem, s dostatečnou lhůtou pro udělení milosti, pod ochranou bodáků. Jsou to nejsurovější zbytky středověké inkvizice. Statistiky snažící se dokazovati blahodárné účinky trestu smrti na zmenšení zločinnosti jsou neúplné, nepravdivé a nevědecké.*“

V průběhu druhé světové války byli čeští vlastenci, odsouzení k smrti, popravováni gilotinou v takzvaných sekyrárnách v Praze na Pankráci. Poprava gilotinou byla podle nacistů levná, rychlá a spolehlivá a díky hluku odstrašující. Pankrácká gilotina byla v každodenním provozu od 5. dubna 1943 a do svého ukončení popravila 1079 osob. Po snídani na oddělení smrti (v traktu II/A) přijel do pankrácké věznice státní zástupce a přečetl seznam lidí, kteří měli být popraveni. Vrchní dozorce Karl Bauer nechal tyto lidi ze seznamu předvést v poutech před státního zástupce, který jim přečetl ustálenou formuli: „*Ve jménu vůdce a říšského protektora se vaše žádost o milost zamítá a zároveň se vám oznamuje, že rozsudek bude vykonán dnes po 16. hodině.*“ Pak byli odsouzení odvedeni do přípravné cely, kde mohli napsat poslední dopis. V půl čtvrté odpoledne se dostavili kati a začátkem konání popravu soudní rada, státní návladní, lékař a zapisovatel. Po přečtení jména a provedení všech formalit následovala vlastní poprava, tělo bylo zpopelněno ve strašnickém krematoriu a popel vysypán do jam vedle krematoria. Za jeden den bylo popraveno katem Aloisem Weissem, který byl před ustanovením na místo kata pomocným skladníkem v Mnichově a pomocníkem mnichovského kata Reichardta, čtyři až šest osob.

Kat Alois Weiss měl pomocníky - Roberta Týfu a Jana Křížka, který si změnil jméno na Johann Kreuz. Po určité době k nim přibyl třetí pomocník - Alfred Engel

¹⁰ LISKA O. a kolektiv, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, 2. vydání, s. 15-16.

z Holešovic. Později ale byli vystředáni konfidentem gestapa Antonínem Neradem z Bráníka a Weiss si k sobě přizval svého švagra Ottu Schweigera ze Straubinku.

Popravy byly prováděny v době od 5. 4. 1943 do 26. 4. 1945, kdy je v popravčí knize poslední zápis o pěti vykonaných popravách.¹¹

Po roce 1945 následovaly tzv. retribuční, neboli lidové soudy, které trestaly nacistické zločince a zrádce. Fungovaly až do roku 1948 a odsoudily přes 30 000 osob většinou německé národnosti k dlouholetému odnětí svobody a vynesly více než 730 rozsudků smrti. Zákonným podkladem pro činnost lidových soudů byl dekret prezidenta republiky č. 16 ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.¹²

Mimořádné lidové soudy sídlily v budovách krajských soudů. Senát mimořádného lidového soudu mohl zasedat v kterémkoliv místě soudního obvodu a svou pravomoc vykonával v pětičlenných senátech. Senát tvořili jeden předseda, kdy tento musel být soudce z povolání (občanský nebo vojenský soudce) a čtyři soudci z lidu. Řízení před soudem proti obžalovanému bylo veřejné a ústní a ve většině případů bez přerušování. Trest smrti, pokud byl rozsudkem vyhlášen, se vykonával do dvou hodin po vyhlášení rozsudku.¹³

Další kapitolu našich národních dějin tvoří období vlády komunistické strany od roku 1948. Justiční vraždy a zinscenované politické procesy byly účinným prostředkem, jak zastrašit společnost. Cíle byly jasné – upevnění komunistické moci, prosazení sovětského záměru na faktické ovládnutí geopolitického prostoru. V tomto období vlády komunistické strany byli popraveni např. Heliodor Píka, Milada Horáková, Rudolf Slánský, atd.

Politickým procesům často předcházely rafinované a dlouhou dobu připravované provokace Státní bezpečnosti, kdy do této organizace byly zapojeny celé sítě spolupracovníků. Cílem StB bylo zlikvidovat a vytipovat jakékoliv náznaky opozice vůči stávajícímu režimu a vedly k tisícovce zatčení československých občanů, kteří byli krutě vyslýcháni za účelem přiznání viny. Výpovědi byly předem připravené a vyšetřujícím orgánem byly vyšetřovanému nadiktovány a vyšetřovaný „pouze“ podepsal z důvodu obavy před dalším týráním, protože po „vyšetřování“ byl psychicky

¹¹ LISKA O. a kolektiv, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, 2. vydání, s. 16-18.

¹² Dostupné na <http://www.pravnik.cz/uplna-zneni/uz-3.html>.

¹³ KUKLÍK J ml., *Prezident Masaryk a trest smrti*. Dějiny a současnost 5/98, s. 31.

a fyzicky vyčerpán.¹⁴

Poslední poprava v Československu byla provedena 2. února 1989, kdy byl v pankrácké věznici pověšen pětinasobný vrah. Celkem bylo od roku 1918 až do 2. února 1989 v Československu popraveno 2286 lidí.

V roce 1990 byl zákonem č. 175/1990 Sb., kterým se doplnil trestní zákon, trest smrti zrušen.

4.3 Současný stav

Rozšíření trestu smrti v současnosti

Již v 19. století začal proces odstraňování trestu smrti z trestních zákoníků jednotlivých zemí. Tento proces postupně pokračuje. Dvě třetiny všech zemí jej zrušily, nebo ho alespoň nepoužívají.

Podle statistik organizace Amnesty International bylo v roce 2006 vykonáno přes 1500 trestů smrti v 25 státech světa. Údaj je však neúplný, některé země totiž odmítají tyto informace zveřejňovat.

Celých 91 procent všech poprav má na svědomí pouhá šestice zemí – Írán, Irák, Súdán, Pákistán, USA a Čína. Vůbec nejvyšší počet poprav byl zaznamenán v Číně, kde bylo popraveno na 1 000 lidí. Skutečný počet však může být několikanásobně vyšší, tyto údaje jsou totiž státním tajemstvím.

Podle pramenů Amnesty International je současný stav v přístupu k praktikování trestu smrti následující:

Státy, které zrušily zcela trest smrti	75
Státy, které zrušily trest smrti pro „obvyklé zločiny“	13
Státy, které trest smrti formálně nezrušily, ale v praxi jej nevykonávají	20
Státy, které dosud trest smrti zachovávají	87 ¹⁵

V tabulce č. 1 - Amnesty International jsou uvedeny státy Evropy, kdy vedle názvu států je uvedeno, kdy došlo ke zrušení trestu smrti.

¹⁴ LISKA O. a kolektiv, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, 2. vydání, s. 21-22.

¹⁵ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International a DEATH PENALTY INFORMATION CENTER), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376.

Tabulka č. 1 - **EVROPA**

BELGIE	Zrušen 1996, 1950PP
BĚLORUSKO	Zachován pro vraždu, znásilnění, únos letadla, korupce, zrada, špionáž, hosp.zločiny
ČESKÁ REP.	Zrušen 1990, 1989 PP
DÁNSKO	Zrušen 1978, 1933 OZ
ESTONSKO	Zrušen 1998
FINSKO	Zrušen 1972, 1949 OZ, 1944 PP
FRANCIE	Zrušen 1981, 1977 PP
CHORVATSKO	Zrušen 1999
IRSKO	Zrušen 1990, 1954 PP
ISLAND	Zrušen 1928, 1830 PP
ITALIE	Zrušen 1994, 1947OZ, 1947 PP
LICHNŠTEJNSKO	Zrušen 1987, 1785 PP
LITVA	Zrušen 1999 OZ
LOTYŠSKO	Zrušen 1989
LUCEMBURSKO	Zrušen 1979, 1949 PP
MADARSKO	Zrušen 1990, 1988 PP
MALTA	Zrušen 2000, 1971 OZ, 1943 PP
MONAKO	Zrušen 1962, 1847 PP
NĚMECKO – SRN - NDR	Zrušen 1949 Zrušen 1987
NIZOZEMSKO	Zrušen 1982, 1870 OZ, 1952 PP
NORSKO	Zrušen 1979, 1905 OZ, 1948 PP
POLSKO	Zrušen 1997
PORTUGALSKO	Zrušen 1976, 1867 OZ, 1849 PP
RAKOUSKO	Zrušen 1968, 1950 OZ, 1950 PP
RUMUNSKO	Zrušen 1989
ŘECKO	Zrušen 1993, 1972 PP
SAN MARINO	Zrušen 1865, 1848 OZ, 1468 PP
SLOVENSKO	Zrušen 1990
SLOVINSKO	Zrušen 1989
ŠPANĚLSKO	Zrušen 1995, 1978 OZ, 1975 PP
ŠVÉDSKO	Zrušen 1972, 1921 OZ, 1910 PP
ŠVÝCARSKO	Zrušen 1992, 1942 OZ, 1944 PP
UKRAJINA	Zrušen 1999
VATIKÁN	Zrušen 1969
VELKÁ BRITÁNIE	Zrušen 1998, 1973 OZ, 1964 PP
Pozn.: OZ = Zrušen trest smrti za „obvyklé zločiny“ PP = Poslední poprava	

5 Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha 1 2001, s. 376 – 401.

Téměř všechny země v Evropě, kromě Islandu (zrušil trest smrti již v roce 1928), zrušily trest smrti v druhé polovině 20. století.

5. TREST SMRTI ANO ČI NE ?

Argumenty pro trest smrti jsou především:

- nemožná recidiva a tedy dokonalá ochrana před nebezpečnými jedinci,
- odstrašení potencionálních pachatelů,
- ekvivalentní odplata jako jediný spravedlivý trest („oko za oko, zub za zub“).

Trest smrti vychází z předpokladu, že obecné etické normy platí a jsou závazné pro všechny na celém světě a že tedy každý člověk musí odsoudit kruté zločiny, vraždy či jiné těžké prohřešky.

Naopak jeho odpůrci zdůrazňují:

- nikdo nemá právo vzít jinému člověku život, trest smrti je nemorální (jedná se vlastně o vraždu na úrovni státu, který se dopouští stejného trestného činu jako odsouzený),
- nebezpečí justičního omylu,
- finanční náklady s tímto trestem spojené (tzn. výdaje za obhájce, policejní vyšetřování, další a další soudní stání...),
- nebezpečí diskriminace (trest smrti bývá uplatňován častěji proti etnickým a náboženským menšinám a také proti chudým, kteří nemají peníze na dobré právníky),
- nebezpečí justiční vraždy (trest smrti udělený nevinnému člověku prostřednictvím zinscenovaného procesu, justiční vraždy jsou spojeny především s diktaturami)

Vědecké studie nedokázaly najít argumenty podporující názor, že trest smrti působí účinněji jako prevence než jiné typy trestů. Nejnovější výzkum zaměřený na vztah trestu smrti počtu spáchaných vražd iniciovaný OSN z roku 1998, aktualizovaný v roce 2002 uvádí: „není rozumné přistoupit na hypotézu, že trest smrti předchází vraždám výrazně více než například trest doživotního vězení“.¹⁶

¹⁶ HOOD R, *The Death Penalty: A World-wide Perspective*, Oxford Clarendon Press, third edition, 2002, s. 230 + Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti.

Existuje několik podmínek, které musí být dodrženy, aby nedošlo ke zneužití trestu smrti:

- vykonavatelem trestu smrti je pouze veřejná moc, nikoliv soukromá osoba,
- zločin je tak veliký, že podle platných zákonů podléhá trestu smrti,
- zločin je soudně dokázán (žádná jiná autorita nemá právo trestat pachatele)

6. DRUHY TRESTŮ

6.1 *Druhy trestů za jednotlivá provinění od starověku po osvícenství*

Druhy trestů :

- bičováním byly trestány méně závažné přestupky, jako např. smilstvo a drobné krádeže,
- řezání jazyka mělo symbolický význam, trestáni byli zrádci nebo rouhači,
- palečnice byla používána při výslechu - jedná se o dvě desky s kovovými hrboly, do kterých se vkládaly palce a posléze se klikkou stahovaly k sobě, čímž docházelo k drcení prstů,
- drtiče kloubů a španělská bota fungovaly podobně,
- rozžhavené kleště sloužily ke štípání na různých částech těla odsouzeného

Výše zmiňované tresty jsou pouze namátkou vybrané postupy, které sloužily k mučení a následnému přiznání obviněného, nebo příklady trestů za nepříliš závažná provinění. Našli bychom i další: vypálení cejchu, uvázání na pranýř nebo třeba natahování na skřípec.

Existovaly však i velmi kruté tresty smrti. Čím větší bylo provinění, tím více měl odsouzený před svou smrtí trpět.

- upálení bylo určeno pro kacíře a čarodějnice - čím více se provinili, tím mírnější oheň byl a tím větší bylo tudíž jejich utrpení,
- rozčtvrcení koňmi bylo populární zejména ve Francii, v našich zemích jej prováděl kat,
- poprava oběšením byla považována za potupnou, proto k ní většinou nebyly odsuzovány vyšší vrstvy,
- naražení na kůl bylo považováno za jeden z nejkrutějších způsobů popravy,

- trest smrti ukamenováním byl používán od prehistorických dob - kámen mohl prorazit lebku v nejslabším místě, tedy v oblasti spánků¹⁷

I když tato možnost tu byla, mezi hrdelními tresty středověku nedominovaly tresty jako rozčtvrcení nebo upálení. Daleko častější bylo stětí hlavy, využívané především u šlechticů, či oběšení. Hrdelní zločiny byly také často trestány pouze zneuct'ujícím či tělesným trestem, méně už odnětím svobody, např. za hazardní hry, či trestem peněžitým.¹⁸

6.2 *Druhy trestů v ČR a výkon trestu v současné době*

V současné době je od 1. 1. 2010 účinný na území České republiky nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., který nahradil zákon č. 140/1960 Sb. Trestní zákon ve znění pozdějších právních předpisů.

§ 52 trestního zákoníku – Druhy trestů

(1) Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty:

- odnětí svobody,
- domácí vězení,
- obecně prospěšné práce,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- zákaz činnosti,
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztrátu vojenské hodnosti,
- vyhoštění.

(2) Trestem odnětí svobody se rozumí, nestanoví-li trestní zákon jinak,

- nepodmíněný trest odnětí svobody,
- podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,

¹⁷ Dostupné na <http://www.vilimkova.estranky.cz/clanky/seminarni-prace/trest-smrti>.

¹⁸ Dostupné na <http://www.odmaturuj.cz/sociologie/trest-smrti/>.

c) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.

(3) Zvláštním typem trestu odnětí svobody je výjimečný trest (§54) ¹⁹

První trest domácího vězení uložil dne 6. 1. 2010 JUDr. Ondřej Círek, soudce Okresního soudu v Českém Krumlově. Odsouzeným byl šestačtyřicetiletý muž z Loučovic, který si za výtržnictví a ublížení na zdraví odpyká jeden rok. Doma musí být ve všední den v době od 20:00 hod do 05:00 hod a o víkendech. Muž je také povinen nastoupit protialkoholní léčbu. Pokud by pravidla nedodržel, nastoupil by na osm měsíců do výkonu trestu odnětí svobody.

§ 54 trestního zákoníku - Výjimečný trest

(1) Výjimečným trestem se rozumí jednak trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Výjimečný trest může být uložen jen za zvlášť závažný zločin, u něhož to trestní zákon dovoluje.

(2) Trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let může soud uložit pouze tehdy, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvláště ztížena.

(3) Trest odnětí svobody na doživotí může soud uložit pouze pachateli, který spáchal zvlášť závažný zločin vraždy podle § 140 odst. 3, nebo který při spáchání zvlášť závažného zločinu obecného ohrožení dle § 272 odst. 3, vlastizrady (§ 309), teroristického útoku podle § 311 odst. 3, teroru (§ 312), genocidia (§ 400), útoku proti lidskosti (§ 401), použití zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje podle § 411 odst. 3, válečné krutosti podle § 412 odst. 3, perzekuce obyvatelstva podle § 413 odst. 3 nebo zneužití mezinárodně uznávaných a státních znaků podle § 415 odst. 3 zavinil úmyslně smrt jiného člověka, a to za podmínek, že:

a) takový zvlášť závažný zločin je mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu nebo k zvlášť zavrženíhodné pohnutce nebo k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku a

b) uložení takového trestu vyžaduje účinná ochrana společnosti nebo není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let.

(4) Uloží-li soud trest odnětí svobody na doživotí, může zároveň rozhodnout, že

¹⁹ ÚZ č: 350 - *Trestní zákon, trestní řád*, Sagit 2009, s. 22.

doba výkonu trestu ve věznici se zvýšenou ostrahou se pro účely podmíněného propuštění do doby výkonu trestu nezapočítává.

§ 56 trestního zákoníku - Výkon trestu odnětí svobody

(1) Nepodmíněný trest odnětí svobody se vykonává diferencovaně ve věznici:

- a) s dohledem,
- b) s dozorem,
- c) s ostrahou, nebo
- d) se zvýšenou ostrahou.²⁰

7. VRAŽDA, UBLÍŽENÍ NA ZDRAVÍ S NÁSLEDKEM SMRTI A DALŠÍ TRESTNÉ ČINY PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

7.1 Právní kvalifikace

§ 22 a § 23 trestního zákoníku - Pachatel a spolupachatel trestného činu

(1) Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.

(2) Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepřičetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.²¹

Spolupachatel je ten, kdo spáchal trestný čin společně s jednou nebo více osob, kdy odpovídá každá osoba za své jednání jako by trestný čin spáchala sama.

§ 25 trestního zákoníku – Věk

Kdo v době spáchání činu nedovršil čtrnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.

Pro osoby mladší osmnácti let, které se dopustily trestného činu, platí zvláštní

²⁰ ÚZ č: 350 - *Trestní zákoník, trestní řád*, Sagit 2009, s. 22 – 23.

²¹ ÚZ č: 350 - *Trestní zákon, trestní řád*, Sagit 2009, s. 15.

režim, kdy tento je upraven v Zákoně o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb.). Tento zákon rozlišuje osoby pachatele na *mladistvé* (tj. osoby, které dosáhly věku 15 let, ale ještě nedovršily 18. rok věku) a *děti mladší patnácti let*.

§ 26 trestního zákoníku - Nepříčetnost

Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.

Při zkoumání otázek příčetnosti se zjišťuje, zda pachatel činu byl v době spáchání schopen:

- ovládat své jednání a
- rozpoznat nebezpečnost svého jednání.

Jestliže alespoň některá z těchto schopností u něj v době činu byla zcela vymizelá, jednal pachatel ve stavu nepříčetnosti a nemůže tedy být odsouzen.²²

Otázka nepříčetnosti je otázka právní, její posouzení náleží orgánům činným v trestním řízení na základě skutečností vyplývajících z provedených důkazů, např. znalecké posudky z oboru psychiatrie.

Soud nezjišťuje příčetnost pachatele jako takovou, ale vždy jen příčetnost ve vztahu k určitému činu.

§ 28 trestního zákoníku - Krajní nouze

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet.

V případě krajní nouze se musí jednat o jednání přiměřené.

§ 29 trestního zákoníku - Nutná obrana

Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvající útok na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

²² Dostupné na <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/nepricetnost>.

Za nutnou obranu se tedy považuje takové jednání, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájmy chráněné trestním zákonem (nejčastěji útok proti životu, zdraví nebo útok proti majetku)

Otázka nutné obrany či krajní nouze je jednou z nejsložitějších otázek trestního práva a posouzení, zda se jedná o nutnou obranu či krajní nouzi závisí vždy na mnoha okolnostech.²³

§ 32 trestního zákoníku – Oprávněné použití zbraně.

Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem.²⁴

Jde především o právní předpisy jako jsou např.: zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, zákon č. 553/1991 Sb. o Obecní policii ve znění pozdějších změn a předpisů, zákon č. 361/2003 Sb. o Poměru příslušníka BIS, zákon č. 219/1999 Sb. o Ozbrojených silách České republiky ve znění pozdějších změn a předpisů atd., kterými se především řídí příslušníci ozbrojených sborů, zejména policisté, kteří použijí zbraň při služebním zákroku.

Trestní zákon, kdy jeho platnost byla ukončena dne 31. 12. 2009, „více“ chránil majetek občanů, avšak nový trestní zákoník, který platí od 1. 1. 2010 „více“ chrání život a zdraví občanů. Trestní sazby za spáchání přečinů a zločinů se u jednotlivých paragrafových znění zvýšily.

7.2 Vražda jako pojem

Předmětem útoku může být jen živý člověk. Za živého člověka je třeba považovat i dítě, které přestalo být lidským plodem. Je i trestné uspišit smrt, která by stejně nastala, třeba i za krátkou dobu.²⁵

Z hlediska práva je smrt okamžik, z hlediska lékařského je smrt delší dobu trvající proces. Pojem smrti můžeme vyložit na základě poznatků lékařské vědy jako biologickou smrt mozku – je to stav organismu, u kterého je obnovení všech životních funkcí již vyloučeno.²⁶

²³ Dostupné na <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/nutna-obrana-a-krajni-nouze>.

²⁴ ÚZ č: 350 - *Trestní zákon, trestní řád*, Sagit 2009, s. 15 – 16.

²⁵ Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vra%C5%BEda>.

²⁶ JELÍNEK J – SOVÁK Z, *Trestní zákon a trestní řád (s komentářem)*, 16 vyd. Linde Praha:2001, s. 897.

Pojem vraždy

V právu se vraždou rozumí zločin spáchaný člověkem na jiné lidské bytosti, jenž způsobí smrt bez právního ospravedlnění a je vykonán s úmyslem zabít. Ve většině zemí se jedná o nejzávažnější zločin a bývá trestán nejvyššími dostupnými tresty.

Člověk, který vraždí, se nazývá vrah, zavražděný pak oběť. Vražda může být provedená v afektu anebo naplánovaná. Výzkumem chování vrahů, motivů k vraždám vedoucím a dalšími pojmy s vraždou spojenými se z psychologického hlediska zabývá forenzní (soudní) psychologie.

V současné době rozeznává forenzní psychologie tři druhy vícenásobných vrahů:

- **Masový vrah** (mass murder) - zabije více obětí na jednom místě v jednom nepřetržitém časovém úseku. Příkladem mohou být sebevražední atentátníci.
- **Vrah na vražedné vlně** (spree murder) - zločiny páchá v jednom spojitém (většinou krátkém) časovém intervalu a v určité lokalitě. Místa činů se však něčím liší. Příznačné je náhlé ukončení vražd, vrah se sám od sebe zastaví (vražedná vlna sama od sebe "vyšumí").
- **Sériový vrah** (serial killer) - vraždí na různých místech v různých časových intervalech. Každý zločin je samostatným dílem a může být aktivní i po velmi dlouhou dobu (sám od sebe s vražděním nepřestane).²⁷

První historicky známá vražda je pospaná v Bibli, v příběhu ze starého Izraele, kdy Adam a Eva měli dva syny - staršímu dali jméno Kain a mladšímu Ábel. Kain byl rolníkem a Ábel pasákem ovcí. Když se jednou Ábelova ovce zatoulala ke Kainově úrodě, což Kaina rozčílilo, tak se zaťatými pěstmi vrhl proti Ábelovi. Ábel byl ale silnější, ubránil se útoku a srazil bratra k zemi. Kain bratra začal prosit, aby ho ušetřil, proto jej v dobré víře pustil. Jak Ábel bratra pustil, tento se zvedl ze země, sebral kámen a mrštil jím proti Ábelovi, kterého zabil.

7.2.1 Druhy vražd

Rakouský trestní zákon z roku 1852 (platný na našem území do r. 1950) rozlišoval čtyři druhy vražd (§ 135); tyto druhy vražd se v běžném jazyce užívají

²⁷ Dostupné na <http://mrknitam.blog.cz/0712/vrazda-vicenasobna-vrazda>

stále:

- **Vražda úkladná**, jež se děje jedem nebo jinak potměšilým způsobem.
- **Vražda loupežná**, která se páše v obmyslu, převést na se cizí věc movitou násilnostmi proti osobě.
- **Vražda zjednaná**, k níž někdo byl najat, nebo jiným způsobem od osoby třetí pohnut.
- **Vražda prostá**, která nepatří k žádnému zde uvedenému těžkému druhu.²⁸

7.2.2 *Trestní zákoník a pojem vražda, zabití*

Trestné činy proti životu jsou uvedeny ve zvláštní části, v I. hlavě trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., kdy přesný název této hlavy je „*Trestné činy proti životu a zdraví*“.

§ 140 trestního zákoníku – Vražda

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.

(2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.

(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším čtrnácti let,

d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci

e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem její pravomoci,

f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce uloženou mu podle zákona,

g) na jiném pro jeho skutečnost nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

h) opětovně,

²⁸ Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vra%C5%BEda>.

- i) zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
- j) v úmyslu získat pro sebe nebo jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo jiné zavrženíhodné pohnutky.

§ 141 trestního zákoníku – Zabití

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na pět až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě, nebo
- c) na dítěti mladším čtrnácti let.

§ 142 trestního zákoníku – Vražda novorozeného dítěte matkou

Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let.²⁹

Zvláštní duševní stav pachatelky v době činu, způsobený porodem, je důvodem mírnějšího posuzování vraždy novorozeného dítěte matkou. Na otázku zda obviněná jednala v psychickém stavu, kdy zabila své narozené dítě, je rozhodujícím podkladem posudek znalce-porodníka.

7.2.3 Nejznámější vrazi v českých dějinách

Martin Roháč (1571)

V českých zemích historicky největší loupežný vrah Martin Roháč z Velké Bíteše, který byl popraven 17. února 1571. Sám a se svou loupežnickou bandou během 3 let spáchal 59 loupežných vražd, kdy mezi oběťmi bylo i 7 žen.

Alžběta Báthoryová (1560 – 1614)

A. Báthoryová je považována za největší ženskou vražedkyni v dějinách lidstva, kdy badatelé jí připisují až 650 případů vražd. „Čachtická paní“ nebyla dle pověsti zcela

²⁹ ÚZ č: 350 - *Trestní zákon, trestní řád*, Sagit 2009, s. 39-40.

duševně zdravá a aby omladila své tělo a duši koupala se v krvi mladých dívek. Zemřela v osamocení zazděná v jedné místnosti čachtického hradu dne 28. 8. 1614 ve věku 54 let.

Václav Mrázek (1925 – 1957)

V. Mrázek se narodil 22. 10. 1925 jako jedno z 12 dětí. Vychodil pouze 5. tříd základní školy. Lidé ho považovali za podivínského, trochu plachého, ale slušného, taktního a pracovitého. Často navštěvoval fotbalové a hokejové utkání. Rád jezdil na kole a při vyjíždkách si vyhledával své oběti. V období let 1951 – 1956 spáchal 7 vražd (6 sexuálních a 1 loupežnou), kdy oběti byly ženy. Kromě vražd mu bylo prokázáno 14 případů pohlavního zneužití, 33 případů krádeží vloupáním, 12 případů krádeží prádla, 16 případů krádeží domácích zvířat a 6 případů krádeží jízdních kol. Celkem byl obviněn ze 127 trestných činů. Je považován za vraha s největším počtem obětí v poválečné historii České republiky. Václav Mrázek byl popraven 30. 12. 1957.

Olga Hepnarová (1951 – 1975)

Olga Hepnarová se narodila 30. 6. 1951 v dobře situované rodině. Její otec byl bankovní úředník a matka zubní lékařka. Na základní škole měla výborný prospěch. Dne 10. 7. 1973 kolem 13:45 hod vjela vypůjčeným vozidlem Praga RN v Praze 7 na třídě Obránců míru (dnes Milady Horákové) na chodník před domem čp. 9, který sloužil jako stanice tramvaje do skupinky lidí a následkem jejího jednání zemřelo 8 lidí a dalších 11 bylo těžce zraněno. Za tento čin byla popravena dne 12. 3. 1975 v pražské věznici na Pankráci.

Miroslav Somora (1944 – 1978)

Miroslav Somora se narodil v Tepličce nad Váhom (na Slovensku) 3. 8. 1944. V době spáchání svého činu, kdy zavraždil dvě stopařky, které měly namířeno do Tater, byl 11 let ženatý a měl dvě děti. Těla žen ukryl na veřejné skládce u Valašských Klobouků. Byl několikrát soudně trestán za loupežná přepadení, krádeže a znásilnění. Podařilo se mu uprchnout z výkonu trestu odnětí svobody a rovněž z psychiatrické léčebny, kam byl soudem poslán na sexuologické léčení. Za své činy byl popraven roku 1978 v Praze. Počinání Miroslava Somora bylo námětem pro celovečerní film s názvem „Smrt stopařek”.

Jiří Straka (narozen 1969)

Jiří Straka alias „spartakiádní vrah“ pocházel ze tří sourozenců a z úplně a spořádané rodiny. Otec byl zedníkem pracujícím převážně v zahraničí, matka byla skladovou dělnicí. Ve věku 16 let napadl v době od 17. 2. do 16. 5. 1985 celkem 11 žen, kdy 3 ženy jeho útok nepřežily. Motivem útoků byla abnormální sexuální agresivita se sklonek k sadismu až nekrosadismu. Kromě napadení byl souzen za pět skutků znásilnění, 3 skutky loupeže a šest skutků krádeže. V květnu 1994, na základě amnestie prezidenta Václava Havla, byl Straka z vězení propuštěn o rok dříve a umístěn do uzavřeného sexuologického oddělení psychiatrické léčebny v Praze – Bohnicích.

Ve věznici se podrobil kastraci. Na základě rozhodnutí Okresního soudu v Opavě byla dne 24. 12. 2004 Strakovi zrušena ústavní léčba a byl propuštěn z psychiatrické léčebny.

Jiří Kájínek (narozen 1961)

Jiří Kájínek, který je označován jako „nejznámější český vězeň“ se narodil 11. 1. 1961 v Prachovnicích okr. Chrudim. Byl odsouzen dne 23. 6. 1998 Krajským soudem v Plzni k doživotnímu trestu odnětí svobody za vraždu v zatáčkách pod plzeňskou věznicí Bory, kde zabil plzeňského podnikatele Štefana Jandu a jeho osobního ochránce Juliána Pokoše. V současné době si odpykává svůj trest ve věznici v Karviné.³⁰

8. INTERRUPCE

8.1 Vymezení pojmu interrupce a ukotvení v českém právním řádu

Legislativa ČR nazývá umělý potrat „umělé přerušení těhotenství“. Proti tomuto termínu však byly vysloveny již kritiky, které poukazovaly, že se vlastně jedná o umělé ukončení. Umělým ukončením těhotenství lze však také považovat porod císařským řezem v ranném porodním termínu. Je tedy zřejmé, že problematika interrupce skýtá rozpory již v oblasti terminologické.

V čl. 6. Česká listina základních práv a svobod uvádí, že lidský život je hoděn ochrany již před narozením. Avšak též připouští další zákonné výjimky. Tím celý článek

³⁰ Dostupné na <http://www.spsbr.mv.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla>.

ztrácí právní relevantnost. Použitý pojem „lidský život“ nemusí být zcela právně totožný s pojmem „život člověka“.

V historii naší země interrupci nejprve umožnil zákon č. 68/1957 Sb. - Zákon o umělém přerušení těhotenství, později zákon č. 66/1986 Sb. O umělém přerušení těhotenství. Další podmínky interrupce definuje Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČSR č.: 75/1986 Sb. – kterou se provádí zákon ČNR č. 66/1986 Sb. o umělém přerušení těhotenství a vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČSR č.: 11/1988 Sb. o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky.^{31, 32}

8.2 *Historie interrupce*

Starověk

Jedna z prvních zmínek o interrupci se zachovala z doby vlády Tiglatpilesara I., kolem roku 1117-1078 před naším letopočtem. V té době již zákonné normy zachycovaly právní postavení ženy ve středoasyrské společnosti. Přerušení těhotenství zde bylo přísně stíháno a trestáno.³³

Avšak staří Řekové potrat uplatňovali k regulaci obyvatelstva a k udržení stabilních podmínek společnosti.³⁴

V období starého Řecka a Říma se interrupce prováděla neodborně. Často docházelo k výraznému poškození zdraví ženy. Proto v této době najdeme v Hippokratově přísaze ustanovení zakazující provádět interrupce.³⁵

Raný středověk a křesťanství

Pojem „umělý potrat“ znali i staří Židé a měli pro tento výkon název „naftel“, což by se dalo přeložit jako „vypadnutí“.³⁶

V středověku lékaři potrat téměř neprováděli. Potraty prováděly především tzv. porodní báby. Pokoutní potratářství bychom mohli vnímat jako jistý druh kriminálních potratů, které bylo až do doby raného osvícenství přísně trestáno. Ženě hrozil trest

³¹ VYHLÁŠKA MZ ČSR (75/1986 Sb.), kterou se provádí zákon ČNR č. 66/1986 Sb., O umělém přerušení těhotenství. Změna: 467/1992 Sb., dostupné na <http://www.zakonycr.cz/>.

³² VYHLÁŠKA MZ ČSR (11/1988 Sb.) O povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky -Dostupné na

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=11/1988&PC_8411_1=11/1988&PC_8411_ps=10#10821.

³³ BURIAN J, *Civilizace Starověkého Středomoří*, 1. vyd. Praha: Svoboda, 1984, s. 547.

³⁴ THOMASMA D, *Od narození do smrti*, 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2000, s. 389.

³⁵ HAŠKOVCOVÁ H, *Moderní gynekologie a porodnictví*, 10/2001 č. 2, s. 200-203.

³⁶ THOMASMA D, *Od narození do smrti*, 1. vyd. Praha : Mladá Fronta, 2000, s. 389.

smrti.

V době vrcholného středověku se věřilo, že plod musí být plně připraven na dobu, kdy duše může sestoupit do těla člověka. Tato doba byla u mužského pohlaví specifikována 40. dnem a u ženského pohlaví dnem 80. po početí, jak již zmiňoval i Tomáš Akvinský

V roce 1588 církev interrupce bez výjimek odsuzovala. Papež Sixtus svojí Bulou *Effraenatum* zbrojil proti umělému přerušení těhotenství v každé fázi. Ale i přesto církevní právo stále rozlišovalo zabití oduševnělého a neoduševnělého plodu. Potrat oduševnělého plodu byl trestán jako vražda.³⁷

Novověk

Osvícenství situaci změnilo a to díky dalším pokrokům jak v oblasti chemie, tak v oblasti lékařství v otázkách abortivních prostředků.

Počátkem 19. století za vlády Jiřího III. bylo dáno, že potrat i před vnímáním plodu je zločinem, který bude trestán pokutou, vězením nebo postavením na pranýř, zločinec mohl být bičován nebo odsouzen do vyhnanství na dobu 14. let.³⁸

20. století

Začátkem dvacátého století se začal postoj k umělému přerušení těhotenství liberalizovat. Liberalizační tendence a její vývoj nebyl však ve všech zemích stejně rychlý.

Pro zajímavost ve 20. století uzákonil v bývalém SSSR Vladimír Iljič Lenin první významnou novodobou liberalizační úpravu o umělých potratech a to 8. 11. 1920, která povolovala potraty v první třetině těhotenství a to na žádost ženy. V dalších letech byly podobné zákony o umělých potratech uzákoněny i v ostatních zemích světa.

V USA rozhodl v roce 1973 nejvyšší soud, že všechny platné protipotratové zákony jsou neslučitelné s Ústavou Spojených států amerických a důsledkem tohoto rozhodnutí byly v USA zlegalizovány potraty.

V někdejší Československu byl v roce 1957 přijat zákon, umožňující legální „přerušeni těhotenství“, ale za určitých podmínek jako stavu nouze, popř. jiných důvodů, o kterých rozhodovala speciální komise. V roce 1986 byla přijata novela

³⁷ BURDOVÁ A, *Ani ve starověku se interrupce nepokládaly za trestné* - Dostupné na <http://www.blisty.cz/art/17540.html> .

³⁸ THOMASMA D, *Od narození do smrti*, 1. vyd. Praha : Mladá Fronta, 2000, s. 389.

zákona a komise byly zrušeny.

Česká republika má v současné době liberální interrupční zákon tj. zákon č. 66/1986 Sb. O umělém přerušení těhotenství, na kterém se usnesla Česká národní rada. V roce 1990 se náš stát dále zavázal k dodržování tzv. Tibetské deklarace, jež vnímá interrupci pouze jako pojistku při selhání kontracepce.³⁹

Současný stav

Otázka interrupce vyvolává jednu z nejkontroverznějších politických i etických diskuzí v dnešní společnosti, tak jako ostatně každá otázka na rozmezí života a smrti.

Interrupce je problematikou, ve které se dnes objevují ostře vyhraněná stanoviska dvou soupeřících skupin: hnutí pro svobodnou volbu (pro-choice) a hnutí pro život (pro-life).⁴⁰

Strategie „pro life”

Strategie je opřena o přesvědčení, že umělé ukončení je odsouzeníhodné a nemravné. Zastánci této strategie se k interrupci staví jako k vraždě, protože život vnímají jako dar. Ochrana nenarozeného dítěte je u zastánců na prvním místě, kdy dále nepřipouští interrupce ze sociálních důvodů, ale připouští možnost vykonání interrupce ze zdravotních důvodů či ve výjimečných situacích (incest, znásilnění).

Strategie „pro choice”

Strategie je opřena o přesvědčení, že nikdo nemá právo zasahovat do volby ženy o tom, zda podstoupí interrupci, protože jen ona a druhý rodič rozhodují o počtu a době narození dětí. Zastánci této strategie mají názor, že umělé ukončení těhotenství by mělo být řešením až v krajní nouzi a podporují dostupnost antikoncepce jako účinnou ochranu proti nechtěnému těhotenství.⁴¹

Umělé ukončení těhotenství se provádí buď ze zdravotních, nebo sociálních důvodů. Nejčastější a emotivní diskuze vyvolávají především interrupce ze sociálního důvodu.

³⁹ HAŠKOVCOVÁ H, *Moderní gynekologie a porodnictví*, 10/2001 č. 2, s. 205-235.

⁴⁰ Mgr. POPOVIČOVÁ D, Diplomová práce: *Právo na život: Interrupce jako právní problém* - Dostupné na http://is.muni.cz/th/61366/pravf_m.

⁴¹ ŠÍMOVÁ M, *Problematika interrupce z pohledu studentů JČU v ČB*, 2006 – Bakalářská práce na JČU ČB – ZS fakulta. Vedoucí dipl. práce Doc.PhDr. J. Janovský Ph.D, s. 9 – 37.

O provedení interrupce je potřeba žádat gynekologa. Interrupce nesmí být provedena častěji než jednou za půl roku a jde o placený výkon, kdy se cena pohybuje v rozmezí od 2000,- až do 4 000,- Kč. Cena je určena a vychází z délky těhotenství a typu nemocnice. Pokud je žena mladší než 15 let, má lékař povinnost hlásit pohlavní zneužití orgánům činných v trestním řízení, do 16 let je zapotřebí souhlasu rodičů, poté již není potřeba souhlas, ale lékař by měl rodiče informovat.

9. EUTANAZIE

9.1 Vymezení pojmu eutanazie

Otázka přípustnosti či nepřípustnosti eutanazie není v trestněprávní nauce ničím novým (v právní vědě se o tomto problému diskutuje od počátku 18. století) a vždy vyvolávala a vyvolává celou řadu souvisejících pochybností tak jako např. otázka interrupce či trestu smrti. Zpravidla se objevovala ve všech novějších osnovách trestních zákonů, aby pak byla opět zapomenuta, nebo aby její provedení bylo nedůsledné.⁴²

Eutanazie není ovšem jen otázkou právní, ale spíše etickou. Zejména v souvislosti s výkonem lékařského povolání se hovoří o tzv. bioetice.

9.2 Historie eutanazie

Termín eutanazie vymyslel a používal anglický filozof Francis Bacon (1561-1626) pro šťastnou, bezbolestnou a snadnou smrt. Pojem se dodnes používá pro přesně definované medicínské situace a ve volném překladu znamená "dobrá smrt", či "dobré umírání".⁴³

Termín, který je dodnes používán - eutanazie pochází z řečtiny (řecky eu - dobře, thanasos - smrt). Dnes jej chápeme jako úmyslné urychlení smrti na přání pacienta či rodiny.

Lze konstatovat, že již pravěká společnost, žijící v drsných podmínkách, se z domnělé praktické nutnosti zbavovala některých jedinců. Praxe ve starověkém Řecku byla obdobná (např. ve Spartě nemocné novorozence házeli ze skály).

Seneca v Římě děkoval přírodě, že nám dala tisícero cest, jak můžeme odejít z tohoto světa. Naproti tomu antická lékařská kultura od počátku spolupůsobení lékaře

⁴² Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie>.

⁴³ Dostupné na <http://www.gymfry.cz/zmp0304/frycova/sindex4.htm>.

na ukončení útrap umírajícího odmítala, což je nejlépe asi vyjádřeno textem Hippokratovy přísahy („*Lékař nechť se zabývá plným odstraňováním bolesti nemocných a zmírňováním síly bolesti. Nechť se však neodvažuje na ty, kteří jsou nemocí již udoláni. Ani prosbami se nedám pohnout k podání smrtícího léku, ani já sám na to nikdy nedám podnět.*“).^{44 45}

Hippokratova přísaha byla napsána v 5. století před naším letopočtem, kdy vznikla z pera několika autorů (pythagorejských filozofů) a zakládá mravní kontinuitu všech etických kodexů.

V průběhu dalších staletí byla Hippokratova přísaha opakovaně upravována, ale její základní obsah, který upravuje vztah lékaře – pacienta, lékaře – kolegy, lékaře – veřejnosti, se zachoval.⁴⁶

V Hippokratově přísaze, je eutanazie výslovně zakázána. Tato přísaha se stala nejvlivnějším kodexem pro následující generace lékařů, ať již to byli lékaři vzeší z kultury islámu, nebo křesťanství. Náboženství v jihovýchodní Asii (buddhismus, hinduismus) se rovněž k eutanazii staví odmítavě.

Mnohem více evropské myšlení a vytváření kodexu morálky ovlivnilo křesťanství, které odsuzuje svévolný zásah proti životu druhého i proti životu vlastnímu. Tento pohled se udržuje ve většině států dodnes.

Pro velkou část lidí z moderní společnosti je slovo eutanazie synonymem usmrcení z milosrdenství nebo z útrpnosti. Současní autoři, kteří se zabývají problematikou umírání používají proto v tomto kontextu výraz „smrt z milosti“.⁴⁷

Ve většině států byla legalizace eutanazie odmítnuta, nejčastějším důvodem je možnost zneužití. Je také druhem zabití a nikdo nechce být označen jako vrah. Eutanazie je rozlišována na tzv. eutanazii aktivní a eutanazii pasivní.⁴⁸

9.3 Druhy eutanazie

Aktivní eutanazie

Neboli strategie přeplněné stříkačky, tedy zabití z útrpnosti a na výslovné přání nemocného, byla a je odsuzována, ale také zákonem zakazována. Jde o aplikaci analgetika v množství, které razantně uspíší příchod smrti nebo dokonce způsobí smrt

⁴⁴ Dostupné na http://www.clkuo.cz/dokumenty/prolekare/hipokratova_prisaha.htm.

⁴⁵ Dostupné na <http://www.gymfry.cz/zmp0304/frycova/sindex4.htm>.

⁴⁶ HAŠKOVCOVÁ H, *Lékařská etika*, Praha: Galén, 1994, s. 91.

⁴⁷ HAŠKOVCOVÁ H, *Thanatologie* Nauka o umírání a smrti, Praha: Galén, 2000, s. 104.

⁴⁸ HAŠKOVCOVÁ H, *Lékařská etika*, Praha: Galén, 1994, s. 117-198.

samotnou.⁴⁹

V České republice je v trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. přečin Účast na sebevraždě dle ust. § 144 TZ, kde je stanoveno v prvním odstavci, že kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán, došlo-li alespoň k pokusu sebevraždy odnětím svobody až na tři léta.

Pasivní eutanazie

Neboli strategie odkloněné stříkačky, tedy právo na přirozenou smrt je a bývá tolerováno. Jde o omezení nebo nezahájení samotného léčení nemoci.

Rozlišení aktivní a pasivní eutanazie souvisela s přáním vyhnout se podezření z činnosti, označované jako vražda nebo zabití. Odkloněná stříkačka opravdu neasociuje zabití. Odborné hranice mezi pasivní a aktivní eutanazií jsou často velmi nezřetelné.⁵⁰

Pokud nařídí lékař zastavení či odpojení lékařského přístroje, který nahrazuje některou z životních funkcí pacienta, kdy toto se děje v každodenní praxi a takové jednání se řídí relativními jasnými a snadno aplikovatelnými pravidly (např. na ARU: anesteziologicko-resuscitační jednotce), tak nelze zdravotnický personál obviňovat z provedení eutanazie, byla-li dodržena platná pravidla „*lege artis*” (význam: podle zákona, jak se patří).

Program „DNR“, z anglického „*do not resuscitate*“ znamená v češtině nezahajovat oživování zdravotníky a jde o další soubor pravidel, kterými se drží zdravotníci v českých zdravotnických zařízeních. V České republice se používá zdravotní zkratka „NR”.⁵¹

Poskytnutí materiálu, rady nebo přímé pomoci při přípravě sebevraždy pacienta lze nazvat „asistovanou sebevraždou“. Z právního hlediska je důležité, kdo vykoná samotný akt ukončení života. Způsobil-li smrt pacienta svým přímým jednáním lékař, jednalo by se o čin aktivní eutanazie, který by mohl být hodnocen jako vražda nebo zabití.

9.4 Další pojmy eutanazie

„Eutanazie dobrovolná” znamená, že pacient žádá na základě své, z právního pohledu, svobodné úvahy její vykonání.

⁴⁹ Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie>.

⁵⁰ HAŠKOVCOVÁ H, *Lékařská etika*, Praha: Galén, 1994, s. 126-127,198.

⁵¹ HAŠKOVCOVÁ H, *Thanatologie* Nauka o umírání a smrti, Praha: Galén, 2000, s. 105.

„Eutanazie nedobrovolná“ znamená, že pacient provedení eutanazie nežádal a je provedena nezákonně a tedy i nechtěně.

„Eutanazie nevyžádaná“ je jakýmsi mezistupněm eutanazie dobrovolné a nedobrovolné, kdy pacient nebyl, z právního hlediska, schopen platným způsobem vyjádřit svůj postoj k připravovanému provedení eutanazie, avšak existuje k její provedení domněnka, že by s provedením souhlasil.⁵²

9.5 *Současný stav v ČR*

V současné době není v České republice eutanazie povolena a jak již bylo uvedeno, vyvolává četné diskuze, jak na půdě medicínské, legislativní i filosofické, stejně tak jako otázka interrupce a znovuzavedení trestu smrti. Široká laická veřejnost v České republice není zdaleka připravena na vážnější diskusi o eutanazii, tím spíše ne na referendum o ní. Ti, kteří nejsou ochotní přijmout etické důvody k odmítnutí eutanazie, by tak mohli učinit alespoň z důvodu hrozby praktického zneužití.

PAKTICKÁ ČÁST

10. STANOVENÍ VÝZKUMNÝCH HYPOTÉZ

Na základě stanoveného cíle jsem si pro svou práci zvolil tyto dvě hypotézy:

Hypotéza č.1 (H1) – *Většina respondentů bude pro znovuoobnovení trestu smrti, pokud by byla provedena legislativní změna zákona v České republice.*

Hypotéza č.2 (H2) – *Žádný z respondentů nebude proti znovuzavedení trestu smrti v České republice.*

11. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A JEJICH INTERPRETACE

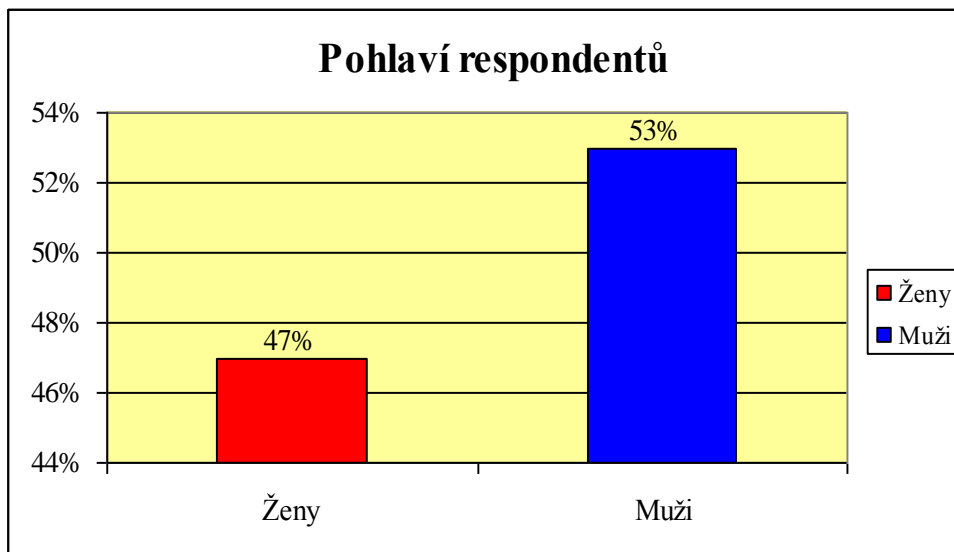
Otázky, které potvrdí či vyvrátí mé hypotézy jsou jednotlivě zpracovány a pro lepší přehlednost jsou vloženy do grafů. Zbylé otázky nebyly graficky vyhodnocovány, měly spíše podpůrný charakter k dotazníkovému šetření a dále měly pouze zjistit, zda oslovení občané vědí, jaké formy nepřirozeného úmrtí jsou povoleny v současné době v České republice, popřípadě, jaké formy nepřirozeného úmrtí by sami povolili.

⁵² Dostupné na <http://old.umirani.cz/res/data/006/000740.pdf?seek=1196462496>.

Na každou otázku odpovědělo 200 respondentů, ale osloveno bylo více občanů, kdy někteří z nich ve většině případů odpověděli, že pospíchají a nemají čas na dotazníkové šetření.

Graf č.1:

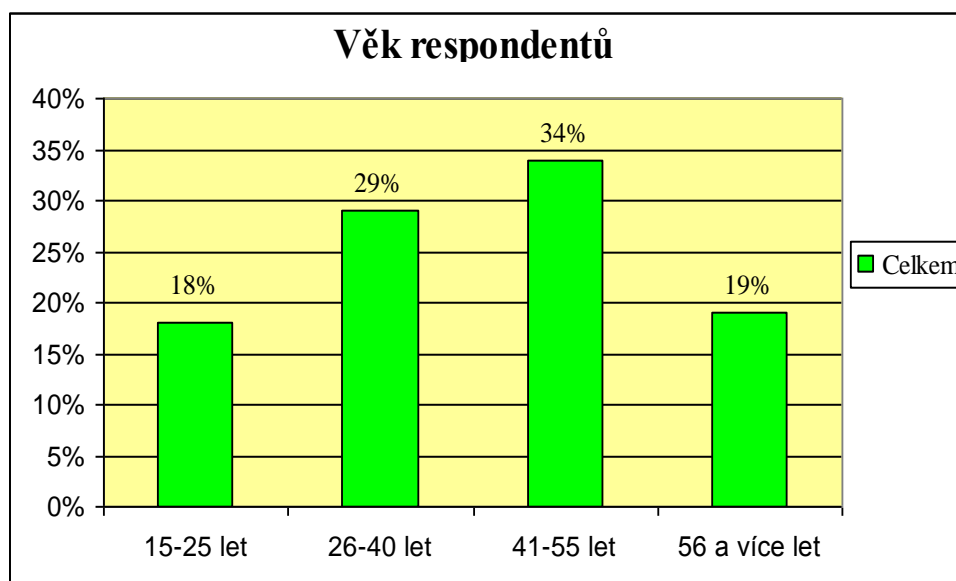
Uvádí pohlaví oslovených respondentů:

Z celkového počtu 200 respondentů, kteří vyplnili dotazník vyplývá, že bylo osloveno 47% (95) žen a 53% (105) mužů.

Graf č.2:

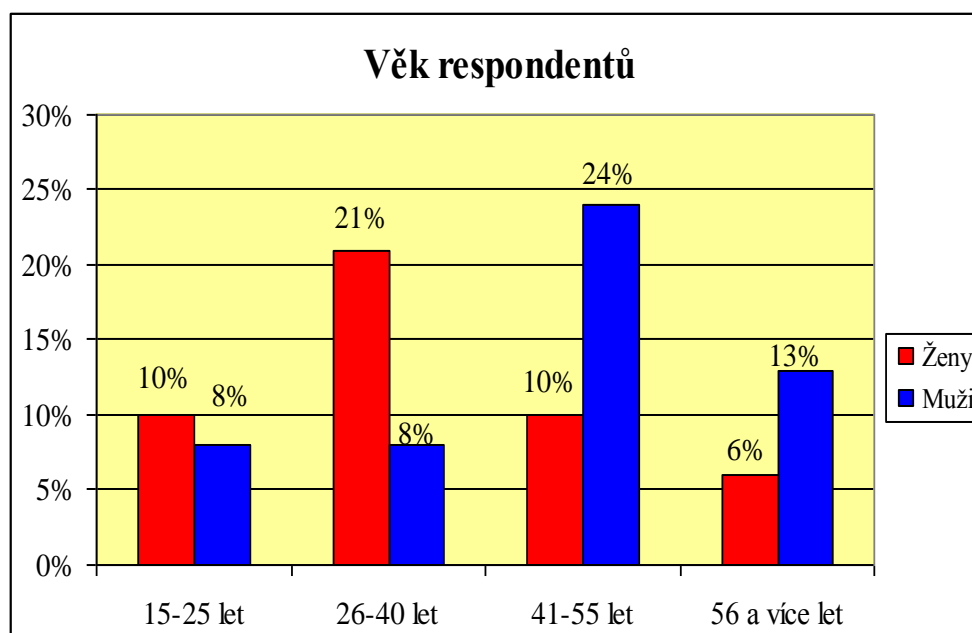
Uvádí věkové složení oslovených respondentů:

V grafu č. 2 je uveden celkový procentuální počet oslovených respondentů. Respondenti, kteří zodpověděli na mé dotazníkové šetření byli zastoupeni takto: 18% (36) ve věku 15 - 25 let, 29% (58) ve věku 26 - 40 let, 34% (67) ve věku 41 - 55 let a dále 19% (39) ve věku 56 a více let.

Graf č.2a:

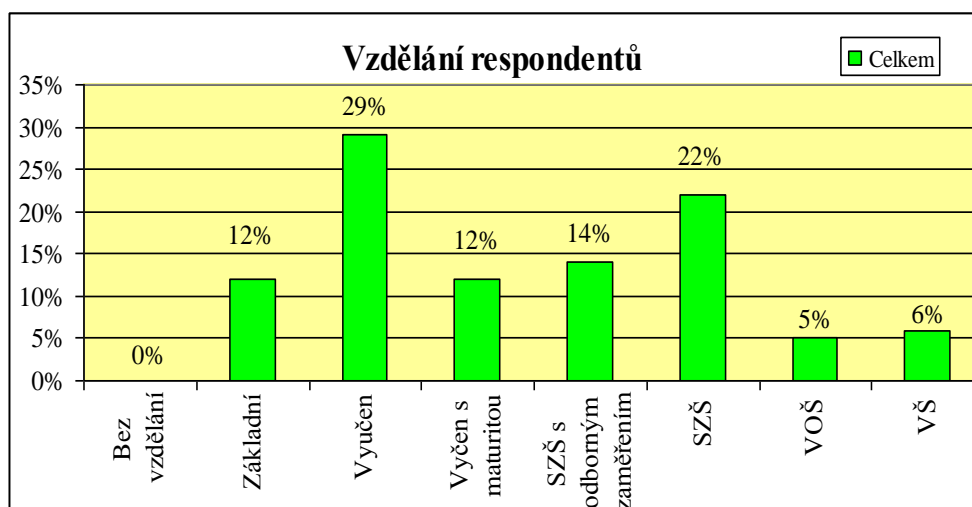
Uvádí věkové složení oslovených respondentů rozdělení na ženy a muže:

Žen ve věku 15 – 25 let bylo osloveno 10% (19), mužů 8% (17), žen ve věku 26 – 40 let bylo osloveno 21% (42), mužů 8% (16). Ve věku 41 – 55 let bylo osloveno 10% žen (21) a 24% (46) mužů. Ve věkovém rozmezí 56 a více let bylo 6% žen (13) a 13% (26) mužů.

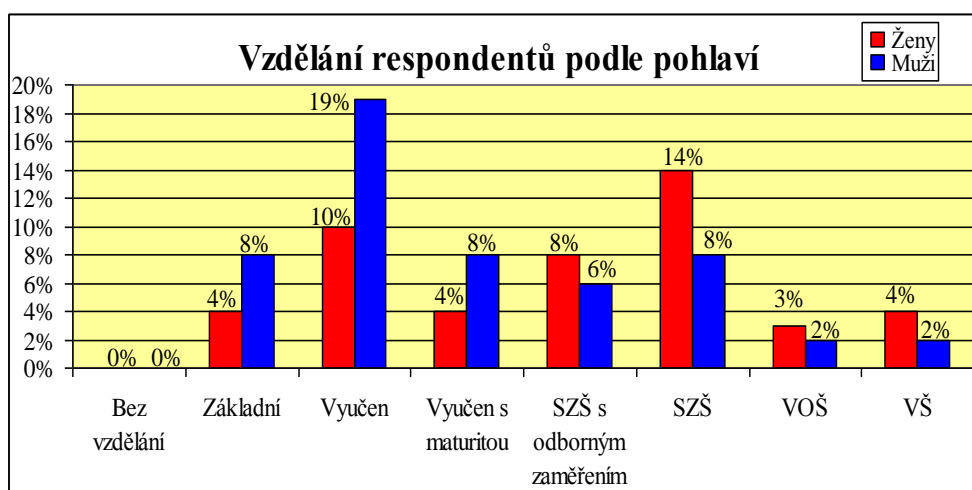
Graf č.3:

Uvádí nejvyšší ukončené vzdělání oslovených respondentů:

Graf č.3a:

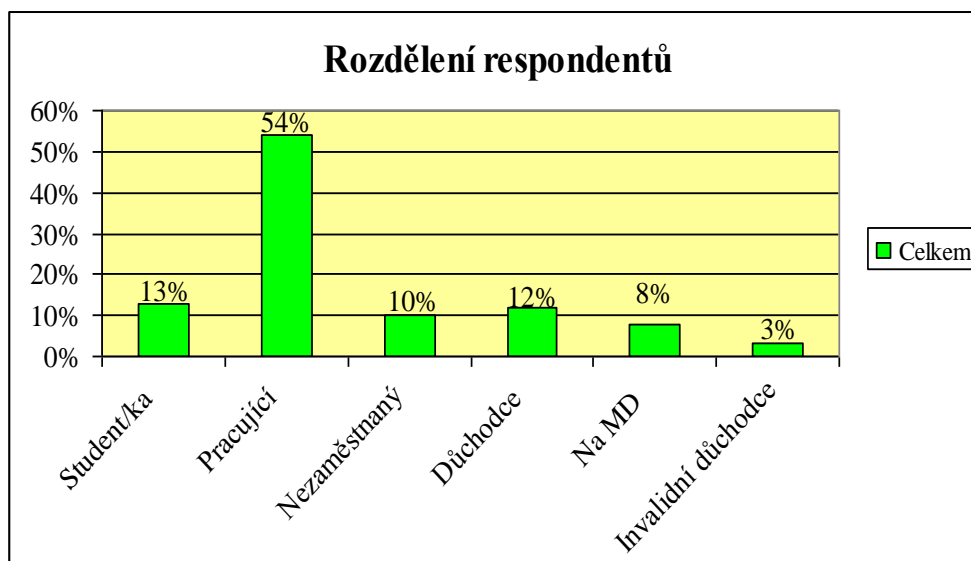
Uvádí rozdělení mužů a žen dle nejvyššího ukončeného vzdělání :

Největší procentuální zastoupení bylo mezi respondenty s nejvyšším ukončeným vzděláním vyučen, celkem 29% (21 žen a 38 mužů) a středoškolské vzdělání s odborným zaměřením celkem 22% (27 žen a 17 mužů). Vzdělání vyučen měli především respondenti ve věku 41-55 let a 56 a více let, naopak středoškolské vzdělání a středoškolské s odborným zaměřením měli respondenti ve věku 15-25 let a 26-40 let. 12% dotázaných mělo základní vzdělání (10 žen a 15 mužů), vyučen s maturitou bylo 12% (7 žen a 17 mužů), 14% (15 žen, 12 mužů) mělo středoškolské odborné vzdělání, vyšší odborné vzdělání mělo 5 % dotázaných (7 žen a 5 mužů) a vysokoškolské vzdělání mělo 6 % (9 žen a 3 muži). Bez vzdělání nebyl osloven žádný respondent.

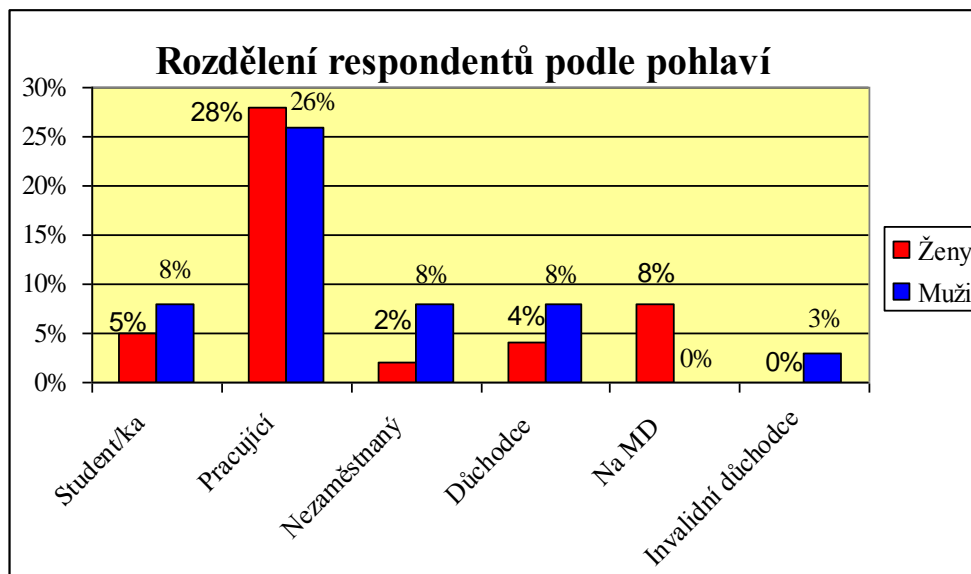
Graf č.4:

Uvádí postavení respondentů ve společnosti:

Graf č.4a:

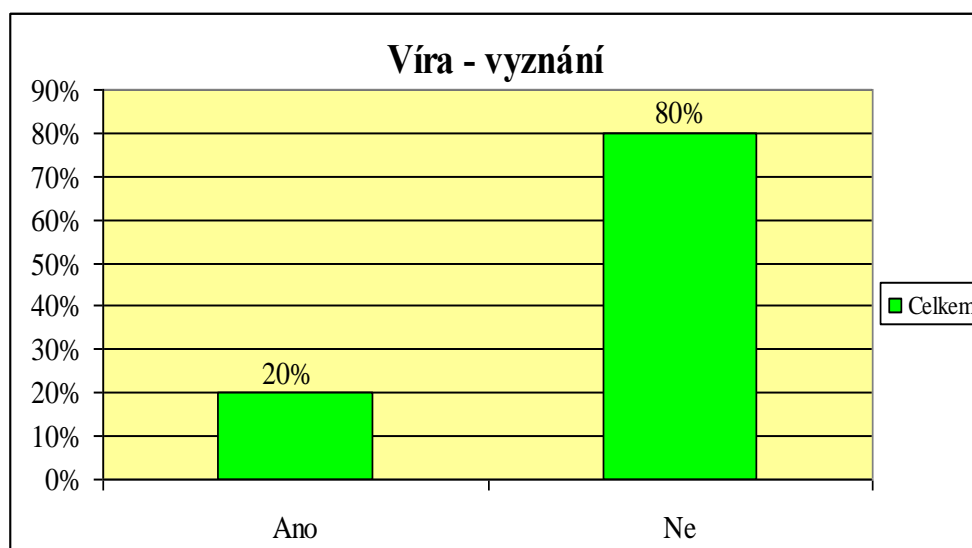
Uvádí postavení respondentů ve společnosti rozdělení na muži a ženy:

Mezi respondenty bylo 13% studentů (10 žen a 26 mužů), 54% pracujících lidí (56 žen a 52 mužů), nezaměstnaných 10% (4 ženy, 16 mužů), důchodců 12% (8 žen a 17 mužů), na mateřské dovolené bylo 16 žen - 8% a mezi invalidy bylo 5 mužů, což jsou 3% z celkového počtu dotázaných. Muž, který by byl na mateřské dovolené ani žena, která by byla v invalidním důchodu nebyli osloveni.

Graf č.5:

Uvádí poměr věřících a nevěřících respondentů:

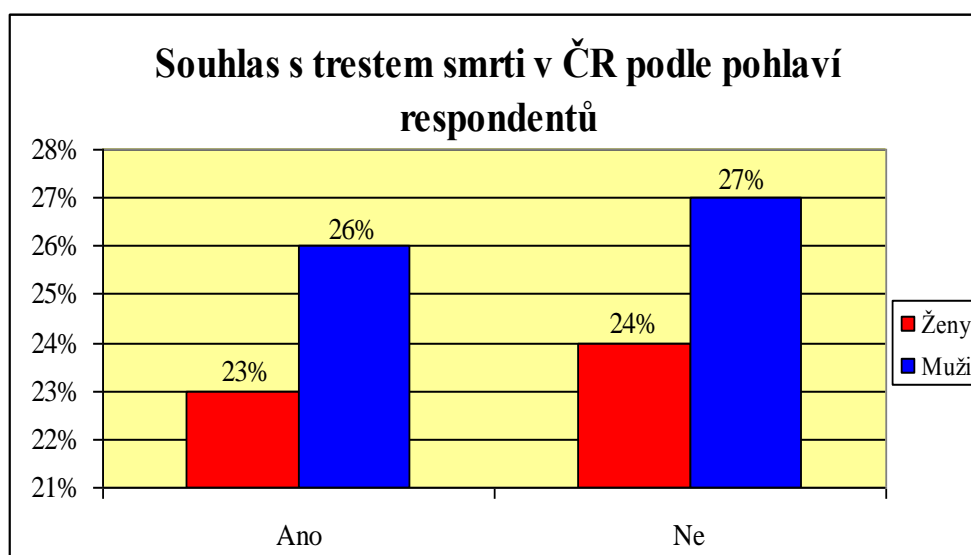

Z celkového počtu 200 respondentů bylo 20% (40) věřících a 80% (160) nevěřících. Pro zajímavost bylo zjištěno, že 34 oslovených byli Křesťané a 6 lidí mělo jinou víru – jiné vyznání. Co se týkalo odpovědi na otázku č. 7, zda byli respondenti ovlivněni při vyplňování dotazníku odpovědělo 5 lidí, že bylo ovlivněno svou vírou.

Grafy č.6, 6a a 6b vyhodnocují otázku č. 10 mého dotazníku.

Graf č.6:

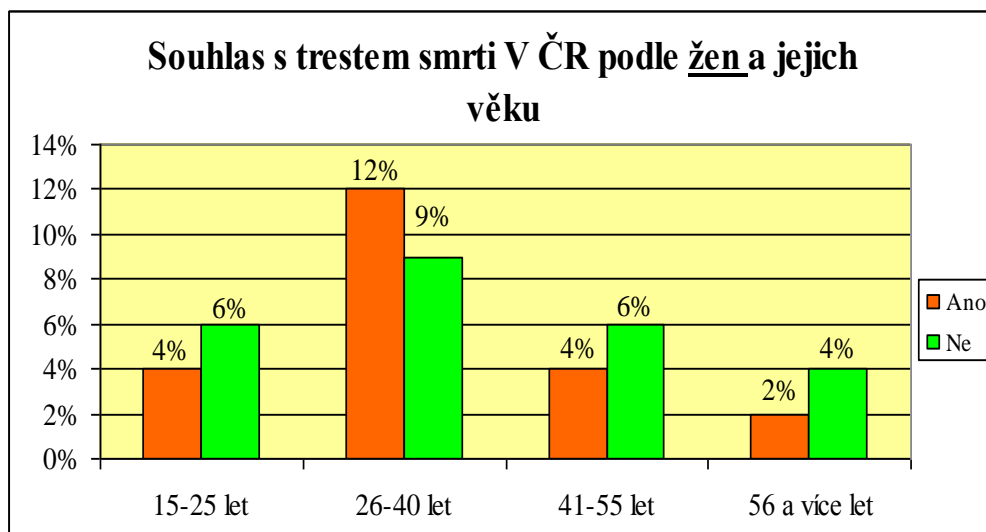
Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda respondent souhlasí se současným stavem v ČR, kdy není trest smrti zaveden:

Odpovědělo 23% (46) žen a 26% (52) mužů, že souhlasí se současným stavem a 24% (48) žen a 27% (54) mužů že nesouhlasí se současným stavem.

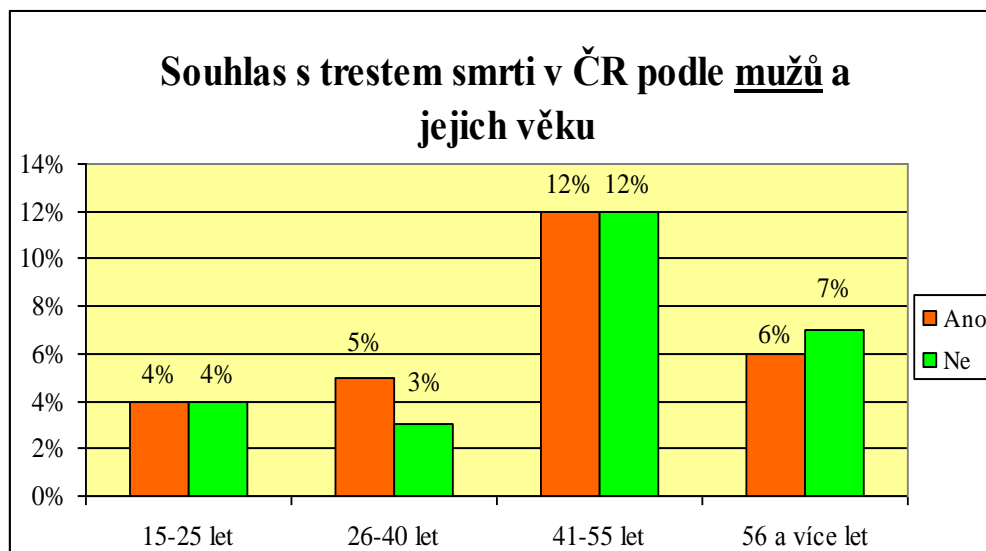
Graf č.6a:

Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda respondent souhlasí se současným stavem v ČR, kdy není zaveden trest smrti – rozdělení ženy a muže:

Ve věku 15 – 25 let souhlasí se současným stavem 4% (8) žen, 4% (8) mužů, 26 – 40 let souhlasí 12% (24) žen a 5% (11) mužů, 41 – 55 let souhlasí 4% (9) žen a 12% (23) mužů, 56 a více let souhlasí 2% (4) žen a 6% (12) mužů.

Graf č.6b:

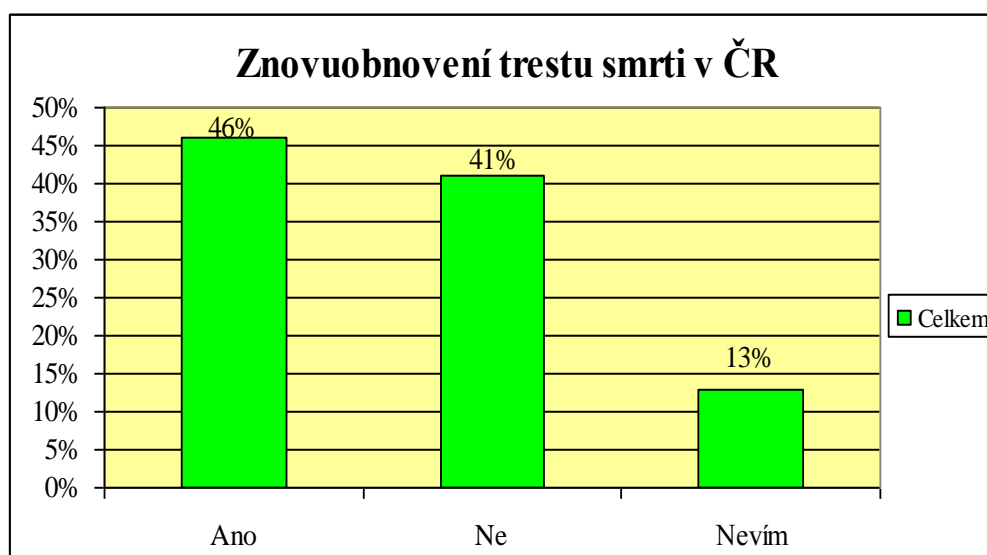

Ve věku 15 – 25 let nesouhlasí se současným stavem 6% (11) žen a 4% (9) mužů, 26 – 40 let nesouhlasí 9% (18) žen a 3 % (5) mužů, 41 – 55 let nesouhlasí 6% (12) žen a 12 % (23) mužů, 56 a více let nesouhlasí 4% (9) žen a 7% (14) mužů.

Grafy č.7, 8, 8a, 8b, 9 a 9a vyhodnocují otázku č. 11 mého dotazníku.

Graf č.7:

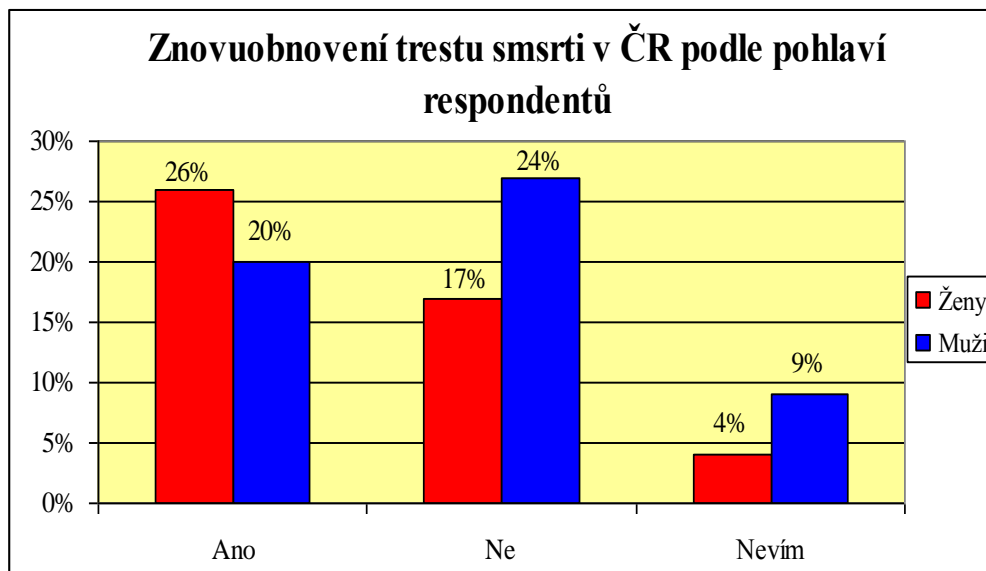
Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda oslovení respondenti jsou pro nebo proti znovuzavedení trestu smrti v ČR:

V grafu je uvedeno, že celkem pro odpověď na otázku č. 11 – zda by měl být v ČR znovu povolen trest smrti odpovědělo celkem 46% (92) respondentů pro odpověď ANO, 41% (82) respondentů pro odpověď NE a 13% (26) respondentů NEVÍ, zda by měl být trest smrti jako nejvyšší trest znovu povolen.

Graf č.8:

Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda oslovení respondenti jsou pro nebo proti znovuzavedení trestu smrti v ČR – rozdělení na ženy a muže:

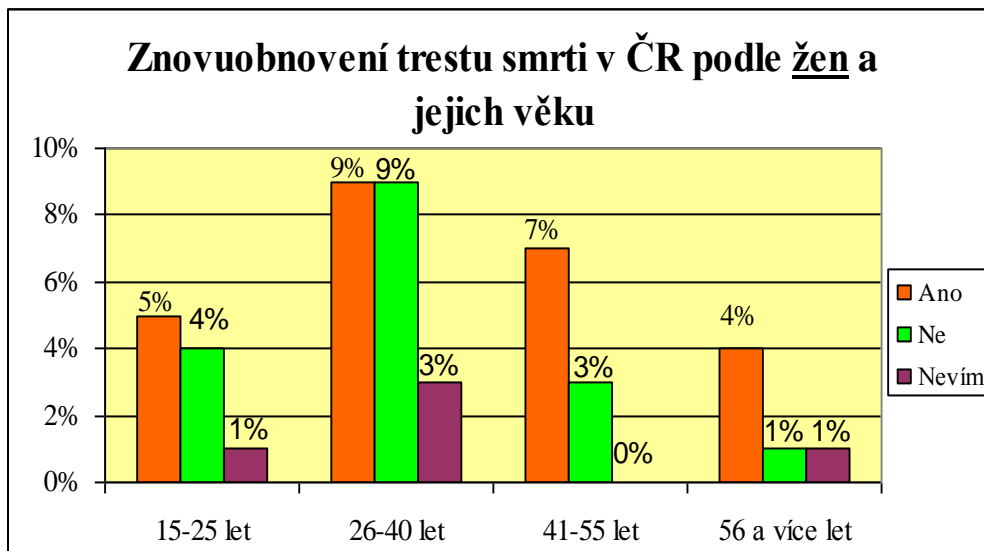

Z 95 dotázaných žen je 26% žen (52) pro znovuoobnovení trestu smrti v ČR, 17% žen (34) je proti a 4% žen (9) se vyjádřilo, že neví, zda by měl být trest smrti v podmínkách ČR znovu obnoven.

Ze 105 oslovených mužů je 20% (40) pro znovuoobnovení trestu smrti v ČR, 24% (48) je proti a 9% (17) dotázaných mužů nebylo rozhodnuto a odpovědělo na možnost NEVÍM.

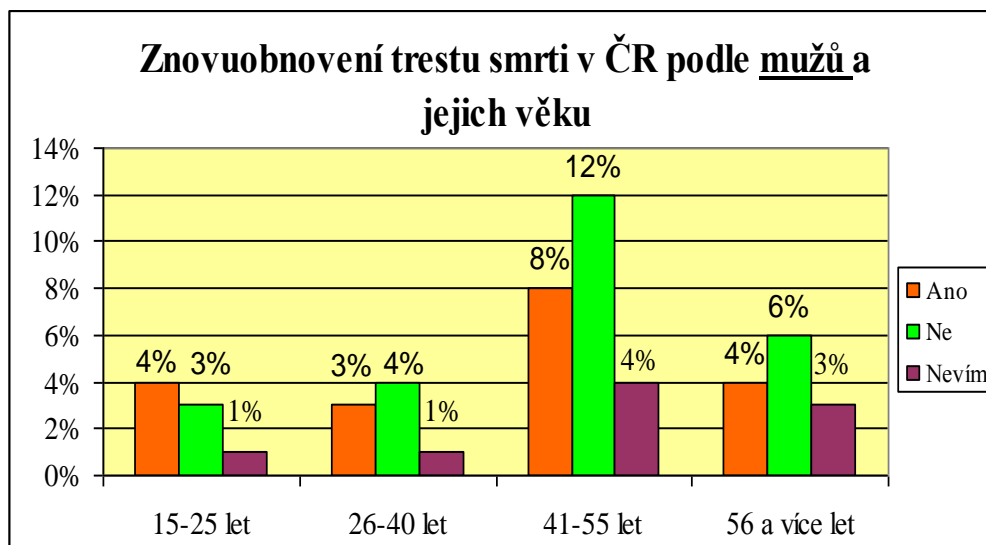
Graf č.8a:

Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda oslovení respondenti jsou pro nebo proti znovuzavedení trestu smrti v ČR – rozdělení na ženy a muže dle věku:

K otázce č. 11 odpovědělo ve věku 15 – 25 let 5% (10) dotázaných žen, že by měl být u nás v ČR znovu povolen trest smrti, 4% (8) žen odpovědělo, že by tento trest neměl být povolen a 1% - 1 žena nebyla rozhodnuta. 9% (18) žen ve věku 26 - 40 let odpovědělo ANO na uvedenou otázku, 9% (18) pro odpověď NE a 3% (6) žen odpovědělo, že NEVÍ. V rozmezí věku 41 – 55 let odpovědělo 7% (15) žen na stejnou otázku ANO, tedy, že by měl být trest smrti znovu zaveden, 3% (6) žen odpovědělo, že by neměl být povolen. Ve věku 56 a více let označilo odpověď ANO 4% (9) žen, NE 1% (2) žen a NEVÍM 1% (2) žen.

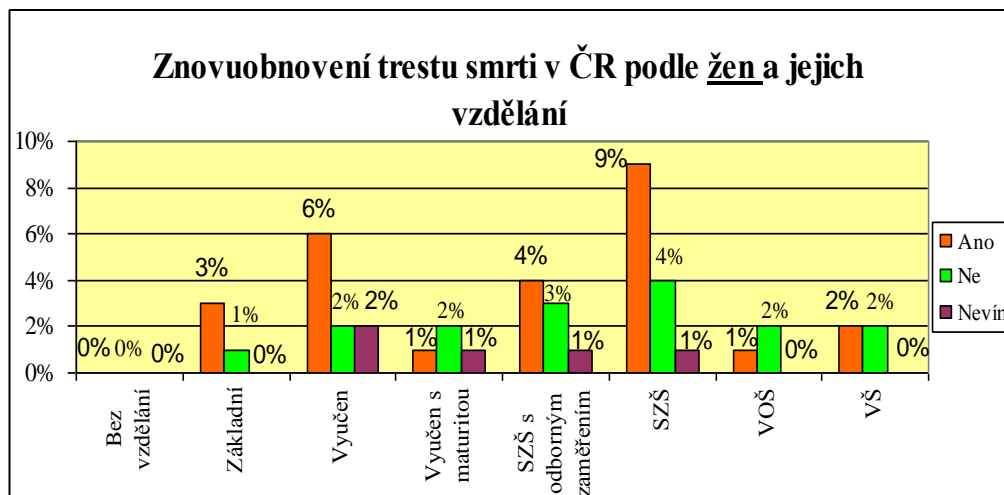
Graf č.8b:

Ve věku 15 – 25 let odpovědělo 4% (9) dotázaných mužů, že by souhlasili s znovuoobením trestu smrti, 3% (6) odpovědělo, že je proti znovuoobení a 1% (1) muž neví k jaké odpovědi by se přiklonil. 3% (6) mužů ve věku 26 – 40 let odpovědělo, že je pro znovuoobení trestu smrti, 4% (9) mužů je proti znovuoobení trestu smrti a 1% (1) muž také nevěděl k jaké odpovědi se přiklonit. Ve věkovém rozmezí 41 – 55 let odpovědělo 8% (16) mužů, že by souhlasilo se znovuoobením trestu smrti, 12% (23) by nesouhlasilo a 4% (7) mužů neví jak by se rozhodli. Ve věku 56 a více let odpovědělo 13% mužů, kdy 4% (9) z dotázaných bylo pro znovuoobení trestu smrti, 6% (12) bylo proti a 3% (5) nevěděl k jaké variantě se přikloní.

Graf č.9:

Uvádí procentuální hodnotu odpovědi na otázku zda oslovení respondenti jsou pro nebo proti znovuzavedení trestu smrti v ČR – rozdělení na ženy a muže dle vzdělání:

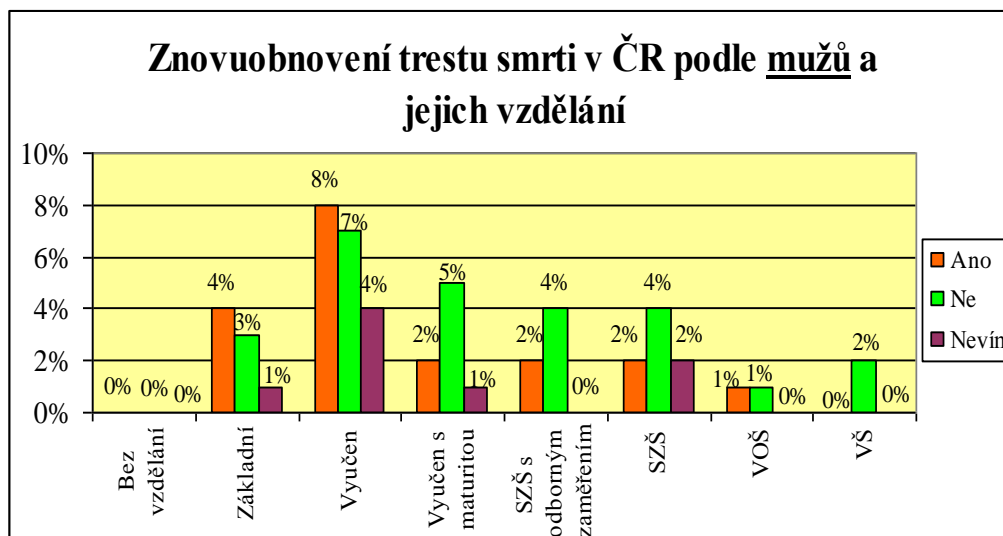

3% (6) žen se základním vzděláním odpovědělo, že jsou pro znovuzavedení trestu smrti v ČR, 1% (3) jsou proti. Vyučené ženy 6% (13) odpovědělo, že jsou pro znovuzavedení trestu smrti, 2% (4) jsou proti a 2% (4) nevěděla jak odpovědět, vyučené s maturitou 1% (1) žena je pro znovuzavedení, 2% (4) proti a 1% (2) jsou proti.

Ženy se středním odborným vzděláním odpověděly na stejnou otázku v počtu 4% (8) pro znovuzavedení, 3% (6) proti a 1% (1) neví. 9% (18) žen se středoškolským vzděláním je pro znovuzavedení, 4% (8) je proti a 1% (1) neví.

Celkem 16 žen mělo ukončené vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání. S vyšším odborným vzděláním odpověděly 3 ženy, kdy 1% (2) byly pro znovuzavedení trestu smrti a 2% (5) bylo proti. Ženy s ukončenou vysokou školou uvedly jako svou odpověď 2% (4) ANO, tedy, že jsou pro znovuzavedení trestu smrti a 2% (5), že jsou proti znovuzavedení trestu smrti. Variantu neví neoznačily pouze ženy se základním, vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním.

Graf č.9a:

4% (8) mužů se základním vzděláním odpovědělo, že jsou pro znovuzavedení trestu smrti v ČR, 3% (5) jsou proti, 1% (2) mužů neví. Vyučení muži 8% (16) odpovědělo, že jsou pro znovuzavedení trestu smrti, 7% (15) jsou proti a 4% (7) nevěděli jak mají odpovědět, vyučení s maturitou 2% (5) mužů je pro znovuzavedení, 5% (10) proti a 1% (2) jsou proti.

Muži se středním odborným vzděláním odpověděli na stejnou otázku v počtu 2% (4) pro znovuzavedení, 4% (8) proti. 2% (5) mužů se středoškolským vzděláním je pro znovuzavedení, 4% (7) je proti a 2% (5) neví.

Celkem 6 mužů mělo ukončené vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání. S vyšším odborným vzděláním odpověděli 3 muži, kdy 1% (2) byli pro znovuzavedení trestu smrti a 1% (1) byl proti. 3 muži s ukončenou vysokou školou uvedli jako svou odpověď 2% (3) NE, tedy že jsou proti znovuzavedení trestu smrti. Variantu neví neoznámili muži nestředoškolským vzděláním s odborným zaměřením, s vyšším odborným vzděláním a s vysokoškolským vzděláním. Žádný z mužů s vysokoškolským vzděláním nebyl pro znovuzavedení trestu smrti.

DISKUZE

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na zjištění, zda občané České republiky starší 15 let, pokud by došlo k veřejnému referendu či byla provedena legislativní změna zákona, byli pro či proti znovuzavedení nejvyššího trestu - trestu smrti za nejtěžší zločiny, které upravuje nový trestní zákoník. Byly stanoveny dvě hypotézy, kdy jsem předpokládal, že se obě potvrdí.

První hypotéza - většina oslovených respondentů bude pro znovuoobnovení trestu smrti, pokud by byla provedena legislativní změna zákona v podmínkách České republiky, se mi potvrdila. Výzkumným šetřením, v 200 dotaznících, bylo zjištěno, že 46% (92) dotázaných by bylo pro znovuoobnovení trestu smrti, 41% (82) dotázaných by bylo rozhodně proti znovuoobnovení a 13% (26) dotázaných nebylo rozhodnuto. Překvapilo mě, že pro znovuoobnovení trestu smrti bylo více žen (52) než mužů (40) a naopak proti znovuoobnovení bylo více mužů (48) než žen (34). Vzdělání, věk ani víra dotázaných respondentů neměla zásadní vliv na výsledky mého výzkumu.

Respondenti, kteří by byli zastánci znovuoobnovení trestu smrti odpovídali na otevřené otázky č. 10 a č. 11 ve většině případů, že by měla být provedena opětovná legislativní změna nového trestního zákoníku, platného od 1. 1. 2010. Domnívají se, že by člověk měl být spravedlivě potrestán za své činy a to doslova „oko za oko, zub za zub“ a lidé nemají z dnešních zákonů respekt. Dále byly uváděny odpovědi, že trest smrti by měl být vykonán u pachatelů, kteří se dopustí zvláště nebezpečných trestných činů (zločinů) jako je vražda, vražda dítěte, vražda brutálním způsobem, sexuální vražda a pro nebezpečné recidivisty.

Naopak odpůrci znovuoobnovení trestu smrti v dotazníkovém šetření odpovídali, že trest smrti není v moderní společnosti přijatelný, trest smrti zakazuje i desatero božích přikázání a mohlo by dojít k justičním omylům.

Druhá hypotéza - žádný z respondentů nebude proti znovuzavedení trestu smrti se potvrdila již v samotném začátku výzkumného šetření, kdy odpovědělo prvních pět oslovených respondentů.

Výzkum dále ukázal, že 51% (102) oslovených respondentů nesouhlasí se současným stavem, že není povolen v České republice trest smrti a 49% (98) dotázaných je spokojeno. Výsledek tohoto šetření je těsný, jako i výsledek otázky č. 11.

Otázky č. 7 až č. 9 nebyly graficky ani jinak vyhodnocovány, tyto sloužily pro mou potřebu spíše jako přehled, zda respondent ví, či neví jaké formy nepřírozeného

úmrťí současná legislativa povoluje a jaké formy nepřirozeného úmrťí by povolil, pokud již nejsou povoleny. Pro zajímavost mohu uvést, že většina dotázaných by povolila k trestu smrti i eutanazii.

Můj výzkum jsem porovnal s výzkumem Centra pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., kdy bylo tímto subjektem provedeno v roce 2009 v době od 4. 5. do 11. 5. 2009 šetření k postojům českých občanů k trestu smrti.

Výzkum uvedeného centra uvedl, že podle názoru necelých dvou třetin otázaných, by trest smrti v České republice existovat měl (62 % souhlasných odpovědí při součtu odpovědí „rozhodně má existovat“ a „spíše má existovat“). Naopak přibližně třetina veřejnosti soudí, že trest smrti by v českém právním řádu být zakotven neměl (31 % při součtu odpovědí „spíše nemá existovat“ a „rozhodně nemá existovat“). Odpověď „nevím“ zvolilo 7 % dotázaných.⁵³

⁵³ Dostupné na <http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100937>.

ZÁVĚR

I když byl trest smrti v roce 1990 zákonem č. 175/1990 Sb., kterým se doplnil trestní zákon zrušen a tento nyní nahradil trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let a trest odnětí svobody na doživotí za spáchání zvláště nebezpečného zločinu (dle ust. §§ 140 odst. 3, § 272 odst. 3, § 309, § 311 odst. 3, § 312, § 400, § 401, § 411 odst. 3, § 412 odst. 3, § 413 odst. 3, § 415 odst. 3), někteří odborníci i laická veřejnost vedou diskuzi o jeho znovuzavedení v České republice.

Myslím si, že média – televize, rozhlas, tisk, které každodenně vysílají, nebo píší ve svém zpravodajství o brutálních trestných činech, které se staly na území našeho státu nebo v zahraničí, laickou veřejnost ve velké míře ovlivňují. Když si zapnete televizor, rozhlas či otevřete noviny, každý den se dozvíte, že se stal zrudný čin, který normální člověk těžko pochopí. Pokud by došlo k znovuzavedení trestu smrti na našem území, bude kriminalita klesat? Budou mít občané naší republiky, cizinci trvale žijící na našem území a turisté strach spáchat na území naší republiky zvláště nebezpečný zločin? Kdyby byl trest smrti v novém trestním zákoníku uveden jako nejvyšší možný trest, byla by to pro potenciální pachatele odstrašující skutečnost? Na tyto otázky a další, které se týkaly trestu smrti jsem hledal odpověď.

Ve většině zemí světa byl trest smrti zcela zrušen, nebo není používán, ale nebezpečné zločiny se stále dějí. Když byl trest smrti v roce 1990 v naší republice zrušen, kriminalita vzrostla. Objevily se nové praktiky provádění vražd a objevovaly se nové trestné činy, které ovlivňovaly kriminalitu. Nájemní vrazi brutálními způsoby vyřizovali účty mezi podnikateli, dlouhotrvající spory mezi manžely končily vraždou, matky, které měly své dítě jako nechtěné jej usmrtily, vzrostla nelegální migrace, stouplo pašování a distribuce drog na naše území a začaly působit ve větší míře organizované skupiny. Je v pořádku a na místě, že vrah, kterému byla prokázána vícenásobná vražda dostane u soudu prvního nebo druhého stupně trest doživotí, když u vrchního soudu dostane výjimečný trest, tedy trest v délce trvání 20 – 30 let?

Právě proto jsou každoročně v České republice prováděny průzkumy ze strany agentur, které oslovují různými způsoby respondenty, kteří se vyjadřují ke konkrétním otázkám v dané problematice a z těchto můžeme čerpat závěry a o těchto závěrech diskutovat.

Mnohé výzkumy i ten, který jsem prováděl já, má sestra a kamarádka, ukazují na

to, že respondenti jsou ve většině případů pro znovuzavedení trestu smrti. Naopak odpůrci trestu smrti poukazují na jeho nehumánnost, nevratnost, nebezpečí justičního omylu a na to, že nikdo nemá právo vzít druhému život.

Problematikou trestu smrti se zabývá nespočet humanitárních organizací. Největším odpůrcem trestu smrti je organizace Amnesty International, která shromažďuje podrobné údaje a tvrdě bojuje za zrušení trestu smrti.

Nevracejme a nevolejme po znovuzavedení trestu smrti. Buďme lidmi. Trvejme však na tom, aby pachatel zvlášť závažného zločinu byl spravedlivě potrestán a vyloučen jednou provždy ze společnosti.

Ve své bakalářské práci jsem dále nastínil jako nepřirozené formy úmrtí v podmínkách České republiky problematiku interrupce a eutanazie, kdy interrupce je v současné době v České republice za dodržení určitých a popsanych podmínek prováděna v některých zdravotnických institucích, eutanazie, je jako ve většině vyspělých zemích Evropy a světa zakázána.

Další formy nepřirozeného úmrtí v České republice mimo zachycené a zkoumané oblasti v mé bakalářské práci jsou například: atentáty, úmrtí při dopravní nehodě, úmrtí při výkonu zaměstnání, kdy dochází často k porušení bezpečnosti práce, sebevražedné jednání, otrava alkoholem, otrava léky, otrava zplodinami, předávkování léčivy či návykovými látky, jakékoliv katastrofy, živelné pohromy, atd..

Tyto formy, které jsem v závěru popsal, mohou být tématem pro vytvoření nové bakalářské práce, nebo tyto budou uvedeny např. při rozšíření bakalářské práce na diplomovou práci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. MONESTIER M. *Historie trestu smrti*, Kapitola Mistři ostrého meče, FRANCEK, J. Rybka Publisher, Praha 2001, str. 407, ISBN: 80-7176-812.
2. BUDINSKÝ L. *Popravy slavných*. Euromedia Group – Knižní klub, Praha 2002, str. 208, ISBN: 978-80-242-2385-8.
3. LISKA O. a kolektiv, *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*, 2. vydání, str. 294, ISBN 80-86621-09-X.
4. ÚZ č: 350 - *Trestní zákoník, trestní řád*, Sagit 2009, str.256, ISBN 978-80-7208-736-5.
5. JELÍNEK J – SOVÁK Z, *Trestní zákon a trestní řád (s komentářem)*, 16 vyd., Linde Praha:2001, str. 897, ISBN 80-7201-304-1.
6. HOOD R, *The Death Penalty: A World-wide Perspective*, Oxford University Press, third edition, 2002, ISBN 9780199251285.
7. MUNZAROVÁ M, *Eutanazie, nebo paliativní péče?*, 1. vyd. Grada, 2005, 108 str. ISBN: 80-247-1025-0.
8. HAŠKOVCOVÁ H, *Thanatologie* Nauka o umírání a smrti, Praha: Galén, 2000, str. 244, ISBN: 978-80-7262-471-3.
9. HAŠKOVCOVÁ H, *Lékařská etika*, Praha: Galén, 1994, str. 232, ISBN: 80-85824-03-5.
10. MONESTIER M, *Historie trestu smrti*, Dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost, Rybka 1998, str. 407, ISBN 80-86182-05-3.
11. DÜLMEN v R, *Divadlo hrůzy*, soudní praxe a trestní rituály v raném novověku, Rybka 2001, str. 230, ISBN 80-86182-44-4.
12. BARRING L, *Trest smrti v dějinách lidstva*, Naše vojsko 2008, str. 166, ISBN 978-80-206-0975-5.
13. BURIAN J, *Civilizace Starověkého Středomoří*, 1. vyd. Praha: Svoboda, 1984, str. 547, ISBN: 2510684
14. HAŠKOVCOVÁ H, *Moderní gynekologie a porodnictví*, 10/2001 č. 2, str. 2003, ISBN 1211-1058.
15. HAŠKOVCOVÁ H, *Lékařská etika*, třetí rozšířené vyd. Praha: Galén, 2002 str.

272, 126-127, ISBN 80-7662-132-7.

16. THOMASMA D, *Od narození do smrti*, 1. vyd. Praha : Mladá Fronta, 2000, str. 389, ISBN 80-204-0883-5.
17. ŠÍMOVÁ M, *Problematika interrupce z pohledu studentů JČU v ČB*, 2006
Bakalářská práce na JČU ČB – ZS Fakulta, str. 86, vedoucí dipl. práce
Doc.PhDr. J. Janovský Ph.D.

Elektronické zdroje

1. BURDOVÁ A, *Ani ve starověku se interrupce nepokládaly za trestné*
<http://www.blisty.cz/art/17540.html> [cit. 10. září 2009].
2. Mgr. POPOVIČOVÁ D, Diplomová práce: *Právo na život: Interrupce jako právní problém* - http://is.muni.cz/th/61366/pravf_m, [cit. 12. prosince 2009]
3. VYHLÁŠKA MZ ČSR (75/1986 Sb.), kterou se provádí zákon ČNR č. 66/1986 Sb., O umělém přerušení těhotenství. Změna: 467/1992 Sb.,
<http://www.zakonycr.cz/>, [cit. 01. září 2009].
4. VYHLÁŠKA MZ ČSR (11/1988 Sb.) O povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky.
http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411?PC_8411_number1=11/1988&PC_8411_l=11/1988&PC_8411_ps=10#10821
[cit. 18. října 2009].
5. KUKLÍK J ml., *Prezident Masaryk a trest smrti*. Dějiny a současnost 5/98, str. 31. (<http://dejiny.nln.cz/tiraz.html>) [cit. 24. října 2009].
6. <http://www.pravnik.cz/uplna-zneni/uz-3.html> [cit. 12. května 2009].
7. http://cs.wikipedia.org/wiki/Trest_smrti [cit. 04. září 2009].
8. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vra%C5%BEda> [cit. 15. srpna 2009].
9. <http://hospice.cz/hospice1/data/munzarova-kol-eutanazie.pdf>
[cit. 30. listopadu 2009].
10. <http://old.umirani.cz/res/data/006/000740.pdf?seek=1196462496>
[cit. 20. listopadu 2009].
11. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie> [cit. 15. listopadu 2009].
12. http://www.clkuo.cz/dokumenty/prolekare/hippokratova_prisaha.htm
[cit. 25. listopadu 2009].

13. <http://www.gymfry.cz/zmp0304/frycova/sindex4.htm> [cit. 27. listopadu 2009].
14. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 – zák. č. 2/1993 Sb., <http://psp/doos/laws/listina.html> [cit. 27. listopadu 2009].
15. <http://www.spsbr.mv.cz/osobni/jedlicka/muzeumzla.htm> [cit. 02. února 2010].
16. <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/nutna-obrana-a-krajni-nouze> [cit. 12. února 2010].
17. <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/nepričetnost> [cit. 17. února 2010].
18. <http://mrknitam.blog.cz/0712/vrazda-vicenasobna-vrazda> [cit. 17. dubna 2010].
19. <http://www.cvvm.cas.cz/index.php?lang=0&disp=zpravy&r=1&shw=100937> [cit. 10. dubna 2010].

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník
2. Země, které zrušily zcela trest smrti
3. Vykonané tresty smrti v Československu od 9.5.1945 do 31.12.1989
4. Trest smrti v českých dějinách – rychlý přehled

Příloha č. 1: Dotazník

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, o.p.s.
Žižkova 6, 370 01 České Budějovice

Dotazník k bakalářské práci na téma:

„TREST SMRTI A DALŠÍ NEPŘIROZENÉ FORMY ÚMRTÍ V PODMÍNKÁCH ČR“

Vážený respondente.

Jmenuji se Martin Jílek a jsem posluchač studijního programu „Bezpečnostně právní činnost, obor bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě“, který je zabezpečován na Vysoké škole evropských a regionálních studií, o.p.s., v Českých Budějovicích.

Prosím Vás o vyplnění dotazníku, který je tematicky zacílen a zaměřen k názorovým postojům občanů České republiky na problematiku znovuoobnovení trestu smrti. Tento dotazník je součástí mé bakalářské práce.

Dotazník obsahuje jednak otázky uzavřené, v tomto případě zaškrtněte jednu z uvedených alternativ, (je možno u určitých otázek zaškrtnout i více odpovědí pokud si to vaše odpověď vyžaduje) a otázky otevřené. Na otázky otevřené se pokuste odpovědět stručně vlastními slovy.

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku. Informace Vámi poskytnuté budou použity pouze jako podklad k mé bakalářské práci a jejich zpracování bude zcela anonymní.

1) POHLAVÍ:

- žena muž

2) VÁŠ VĚK JE:

- 15 – 25 let 26 – 40 let 41 – 55 let 56 a více let

3) JAKÉ MÁTE NEJVYŠŠÍ UKONČENÉ VZDĚLÁNÍ ?:

bez vzdělání základní vyučen vyučen s maturitou středoškolské s odborným zaměřením středoškolské vyšší odborné vysokoškolské

4) JSTE ?:

student/ka pracující nezaměstnaný důchodce na mateřské dovolené invalidní důchodce

5) JSTE-LI OCHOTEN/NA, ODPOVĚDĚT NA OTÁZKU, UVEĎTE PROSÍM ZDA-LI JSTE VĚRÍCÍ:

ano, jsem ne, nejsem

6) JSTE-LI OCHOTEN/NA, UVEĎTE PROSÍM, JAKÉ NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ ZASTÁVÁTE:

.....

7) POKUD ZASTÁVÁTE NĚJAKÉ NÁBOŽENSKÉ VYZNÁNÍ, MYSLÍTE SI, ŽE VÁS PŘI VYPLNĚNÍ TOHOTO DOTAZNÍKU OVLIVNILO ?

ano ne

8) JAKÉ SI MYSLÍTE, ŽE NAŠE SOUČASNÁ LEGISLATIVA POVOLUJE FORMY NEPŘIROZENÉHO ÚMRTÍ ?

trest smrti interrupce eutanazie

9) KDYBY JSTE MĚLI ROZHODNOUT, JAKÝ DRUH NEPŘIROZENÉHO ÚMRTÍ BY JSTE SAMI POVOLILI (POKUD JIŽ NENÍ POVOLEN) V ČESKÉ REPUBLICE?:

trest smrti interrupci eutanazii žádné z uvedených

10) SOUHLASÍTE SE SOUČASNÝM STAVEM, ŽE U NÁS V ČR NENÍ POVOLEN TREST SMRTI ?

ano ne

Proč.....

.....

11) MYSLÍTE SI, ŽE TREST SMRTI BY MĚL BÝT U NÁS V ČR ZNOVU POVOLEN ?

ano ne

Proč a v jakých případech?.....

Příloha č. 2: Země, které zrušily zcela trest smrti

ZEMĚ, KTERÉ ZRUŠILY ZCELA TREST SMRTI			
Země	Datum zrušení Trestu smrti	Datum zrušení Pro „obvyklé zločiny“	Datum poslední popravy
ANDORA	1990		1943
ANGOLA	1992		
AUSTRÁLIE	1985	1984	1967
ÁZERBAJDŽÁN	1998		1993
BELGIE	1996		1950
ČESKÁ REPUBLIKA	1990		1989
DÁNSKO	1978	1933	1950
DOMINIKÁNSKÁ REPUBLIKA	1966		
DŽIBUTI			
EKVÁDOR	1906		
ESTONSKO	1998		1991
FINSKO	1972	1949	1944
FRANCIE	1981		1977
GRUZIE	1997		1994
GUINEA-BISSAU	1993		1986
HAITI	1987		1972
HONDURAS	1956		1940
HONG-KONG	1993		
CHORVATSKO	1990		
IRSKO	1990		1954
ISLAND	1928		1830
ITÁLIE	1994	1947	1947
JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA	1995		1991
KAMBODŽA	1989		1950
KAPVERDY	1981		
KIRIBATI			
KOLUMBIE	1910		1990
KOSTARIKA	1877		
LICHNŠTEJNSKO	1987		1785
LUCEMBURSKO	1979		1949
MA'DARSKO	1990		1988
MAKEDONIE			
MALTA	2000	1971	1943
MARSHALLOVY OSTROVY			
MAURICIUS	1985		1987
MIKRONÉSIE			
MOLDAVSKO	1995		
MONAKO	1962		1847
MOSAMBIK	1990		1986
NAMIBIE	1990		1988
NĚMECKO (NDR)	1987		
(NSR)	1949		

NEPÁL	1997	1990	1979
NIKARAGUA	1979		1930
NIZOZEMSKO	1982	1870	1952
NORSKO	1979	1905	1948
NOVÝ ZÉLAND	1989	1961	1957
PALAU			
PANAMA			1903
PARAGUAY	1992		1928
POBŘEŽÍ SLONOVINY	2000		
POLSKO	1997		1988
PORTUGALSKO	1976	1867	1849
RAKOUSKO	1968	1950	1950
RUMUNSKO	1989		1989
ŘECKO	1993		1972
SAN MARINO	1865	1848	1468
SEYCHELY		1976	
LOVENSKÁ REPUBLIKA	1990		
SLOVINSKO	1989		
SVATÝ ZOMÁŠ A PRINCŮV OS.	1990		
ŠALAMOUNOVY OSTROVY		1966	
ŠPANĚLSKO	1995	1978	1975
ŠVÉDSKO	1972	1921	1910
ŠVÝCARSKO	1992	1942	1944
TURKMENISTÁN			
TUVALU	1999		
UKRAJINA	1999		
URUGUAY	1907		
VANAUTU	1981		
VATIKÁN	1969		
VELKÁ BRITÁNIE	1998	1973	1964
VENEZUELA	1863		
VÝCHODNÍ TIMOR	1999		
Poznámka: u států, kde není uveden rok se jedná o ty, které nevykonaly žádné popravy od získání nezávislosti			

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti* (Amnesty International), Rybka Publisher, Praha I 2001, s. 376 – 378.

Příloha č. 3: Vykonané tresty smrti v Československu od 9. 5. 1945 do 31. 12. 1989

VYKONANÉ TRESTY SMRTI V Československu							
od 9. 5. 1945 do 31. 12. 1989							
Rok	Vražda	Podle retri- bučních dekretů	Za velezradu	Souběh Velezrady a vyzvědačství	Souběh Velezrady a vraždy	Ostatní Trestné činy	celkem
1945		98					98
1946		361					361
1947	2	258				1	261
1948		20				3	23
1949	8	1	11	8	3		31
1950	6		18	23	10	1	58
1951	4		26	16	10	3	59
1952	9		9	28	16	2	64
1953	21		9	5	11	1	47
1954	13		4	4	4		25
1955	6		2	4	3		15
1956	8						8
1957	5		2				7
1958	13	1	2				16
1959	6		1			1	8
1960	6		1				7
1961	6						6
1962	10						10
1963	7						7
1964	7						7
1965	4						4
1966	8						8
1967	4						4
1968							0
1969							0
1970							0
1971	1						1
1972	5						5
1973	3						3
1974	1						1
1975	5						5
1976	1						1
1977							0
1978	1						1
1979	3					1	4
1980	4						4
1981							0
1982	2						2
1983	3						3

1984	1						1
1985	5						5
1986	3						3
1987	1						1
1988							0
1989	2						2
Celkem	194	739	83	90	57	13	1176

Zdroj: MONESTIER, M. *Historie trestu smrti*, Rybka Praha 1998, str. 372.

Příloha č. 4: Trest smrti v českých dějinách – rychlý přehled

Raný a rozvinutý feudalismus

Trest smrti byl hojně využíván. Trest smrti často nesl symbolické prvky pomsty na pachateli (např. upálení za žhářství). Způsoby poprav: oběšení (krádež), stětí (vražda), upálení zaživa (čarodějnictví, žhářství), zahrabání zaživa (čarodějnictví ženy) s případným probodnutím srdce zahroceným kulem (za usmrcení novorozeněte), lámání kolem (násilné smilstvo), vláčení ulicemi a lámání kolem (úkladná vražda), rozčtvrcení, utopení.³⁷

1787 (Všeobecný zákoník o zločinech a trestech na ně)

Vydán Josefem II. Podle tohoto poměrně převratného zákoníku byl trest smrti zrušen, jen v případě výjimečného stavu (stanné právo) bylo možné zastřelení.

1795 (smrt Josefa II.)

Zaveden trest smrti pro velezradu nebo pro pokus o ni.

1796 (Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích)

Opět zaveden trest smrti, jen oběšení.

1852 (zákon č. 117/1852 ř.z., Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích)

Trest smrti zachován; jen za poměrně malý počet trestných činů.

1918 (vznik Československa)

Trestní právo převzato od Rakouska-Uherska. V letech 1918 až 1933 bylo popraveno 9 lidí.

1920 (Zatímní návrh obecné části trestního zákona, Československo)

Trest smrti jen při stanném právu nebo u doživotně odsouzeného, který opětovně spáchal trestný čin, pro nějž byl odsouzen.

1934 (zákon č. 91/1934 Sb., Československo)

Trest smrti byl zachován, využívaly se ale spíše jiné tresty: těžší tresty žaláře a doživotí.

1939 až 1945 (protektorát Čechy a Morava)

Trest smrti často využíván.

1946 až 1948 (Československo)

Jen oběšení, ve výjimečném stavu zastřelení. Počty popravených: podle retribučních dekretů - 737, vražda - 2, ostatní trestné činy - 4; celkem - 743.

1949 až 1989 (Československo)

Jen oběšení, ve výjimečném stavu zastřelení. Počty popravených: podle retribučních dekretů - 2, vražda - 192, velezrada - 83, souběh velezrady a vyzvědačství - 90, souběh velezrady a vraždy - 57, ostatní trestné činy - 9; celkem - 433. Trest smrti nemohl být uložen těhotné ženě a člověku, kterému v době spáchání zločinu nebylo 18 let. Trest smrti byl ukládán v případě, že již nebyla naděje, že by uvěznění do 15 let přineslo nápravu. Trest smrti byl také ukládán v případě, že bylo potřeba ochránit společnost. Poprava mohla proběhnout jen po prošetření případu Nejvyšším soudem ČSSR, po jeho schválení rozsudku a po zamítnutí všech žádostí o milost. U popravky musel být přítomen předseda trestního senátu, prokurátor, ředitel věznice a lékař.

1956 (zákon č. 63/1956 Sb., Československo)

Nový trestní zákon vedl k zmírnění v uplatňování trestního práva. Po roce 1956 nebyl už uložen žádný trest smrti za politické delikty.

1978 (petice proti trestu smrti, Československo)

V roce 1978 podepsalo 350 lidí petici (součást Charty 77) žádající zrušení trestu smrti s názvem Trest smrti je jedna z nejtemnějších skvrn na tváři našeho věku. Petice byla zaslána Federálnímu shromáždění ČSSR. Mezi podepsanými byli např. Václav Havel, Jaroslav Hutka, Ivan Klíma, Pavel Kohout, Marta Kubišová, Karel Kyncl, Jan Ruml, Jaroslav Seifert, Karol Sidon, Petruška Šustrová, Milan Uhde, Petr Uhl.¹¹

1990 (zákon č. 175/1990 Sb., Československo)

Podle této trestní novely je trest smrti zrušen.

1991 (Listina základních práv a svobod, ČR)

Trest smrti je ústavně zrušen. Poslední poprava v Čechách byla vykonána 2. února 1989, na Slovensku 8. června 1989.

1993 (rozpad ČSFR)

Po roce 1993 nemá Česká republika ani Slovensko trest smrti.

ABSTRAKT

JÍLEK, M.. *Trest smrti a další nepřirozené formy úmrtí v podmínkách ČR :* bakalářská práce. České Budějovice:

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. et. Bc. Josef KŘÍHA.

Klíčová slova: trest smrti, základní lidská práva, vražda, interrupce, eutanazie.

Práce pojednává o otázce trestu smrti, kdy odpověď na tuto otázku je skutečně složitá a kontroverzní, že nemůžeme očekávat její brzké vyřešení. V každé společnosti se musí nějakým způsobem bránit před nebezpečnými jedinci, kteří však také mají základní lidská práva, která jsou nedotknutelná. V některých výjimečných případech lze tyto dočasně restringovat. Tresty, které následují za jednotlivá provinění, závisí nejen na náboženských a kulturních tradicích, ale i na politickém systému naší republiky a dalších zemí.

Jako další nepřirozené formy úmrtí v podmínkách České republiky jsou uvedeny v práci pojmy vražda, interrupce a eutanazie.

Práce obsahuje vlastní dotazníkový průzkum.

ABSTRACT

JÍLEK, M.. *Death Penalty and Other unnatural forms of death in the Czech environment: Bachelor thesis*. The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 67 p. Supervisor: Mgr. et. Bc. Josef KŘÍHA.

Key words: Death penalty, basic human rights, murder, abortion, euthanasia

This paper addresses the issue of the death penalty. The issue of the death penalty is truly complex and controversial, and we cannot expect that we will find a solution to it anytime soon. Each society has to defend itself against dangerous individuals who, at the same time, also have their basic human rights, which have to be respected. In some exceptional cases, these can be temporarily limited. Types of punishment depend not only on religious and cultural traditions but also on political systems in various countries.

Other unnatural forms of death in the Czech Republic discussed in this paper include murder, abortion, and euthanasia.

This paper includes original survey-based research.